ЕКСПЕРТНІ ВИСНОВКИ
комісії Міністерства освіти і науки України
про підсумки акредитаційної експертизи підготовки фахівців
освітнього ступеня «бакалавр»
з напряму підготовки 6.040104 Географія*
у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 058-А від 19 січня 2018 року експертна комісія МОН України у складі:

Пилипенко Ігор Олегович	декан факультету біології, географії і екології Херсонського державного університету, доктор географічних наук, доцент, голова комісії
Щабельська Валентина Георгіївна	завідувач кафедри географії Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, кандидат географічних наук, доцент

розглянула подані Ніжинським державним університетом імені Миколи Гоголя матеріали та провела на місці з 21 по 23 лютого 2018 року експертну перевірку діяльності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя щодо підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» із напряму підготовки 6.040104 Географія*.

Експертиза проводилася відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 09 серпня 2001 р. № 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах», наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13 червня 2012 р. № 689 «Про затвердження державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу». Постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187.

Висновки зроблено на підставі інформації, яка була отримана експертною комісією безпосередньо у процесі роботи в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя у період від 21.02. 2018 до 23.02. 2018 р. Під час експертизи були розглянуті такі документи:

- Ліцензія на освітню діяльність (наказ Міністерства освіти і науки України від 18.04.2017 р № 82-л.);
- Сертифікат серії РД-І № 2670505 про акредитацію Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя за IV рівнем, виданий Міністерством освіти і науки України 28 липня 2014 р. відповідно до рішення Акредитаційної комісії від 8 липня 2014 р., протокол № 110, терміном дії до 1 липня 2019 р.;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України про створення Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя від 15 жовтня 2004 р., № 744-р.;

- Наказ Міністерства освіти і науки України Про оголошення розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 744-р «Про утворення Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя»;

- Статут Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, затверджений Міністерством освіти і науки України від 16.12.2016 року № 1546;

- Відомості з єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ);

- Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи, видане 30.12.2010 р.;

- Довідка про внесення вищого навчального закладу до Державного реєстру вищих навчальних закладів України.

Комісією перевірено оригінали документів, що підтверджують якісний склад кадрового забезпечення підготовки бакалаврів з напряму 6.040104 Географія*; науковий і професійний рівень кадрового складу, періодичність підвищення ним кваліфікації: зміст і рівень організації наукових досліджень, загальні відомості про стан навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітньої діяльності за напрямом, що акредитується.

На підставі розгляду оригіналів основних засновницьких документів, ліцензії та сертифікатів про акредитацію, наданих матеріалів і вивчення реального стану справ у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя на місці експертна комісія дійшла таких висновків:

1. Загальна характеристика Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та напряму підготовки 6.040104 Географія*

Повна назва вищого навчального закладу: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя.

Юридична адреса закладу: 16602, м. Ніжин Чернігівської області, вул. Графська, 2. тел. (04631) 7-19-67; 7-14-76. Факс 7-14-76.

e-mail: ndu@ndu.edu.ua

Форма власності – державна.

Підпорядкований Міністерству освіти і науки України.

Ректор університету – Самойленко Олександр Григорович, кандидат історичних наук, доцент.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя заснований у 1805 році як Гімназія вищих наук князя Безбородька і є одним із найстаріших вищих навчальних закладів України. За минулі два століття неодноразово змінювався профіль його діяльності та назва: Гімназія вищих наук (1805-1831), Фізико-математичний ліцей (1832-1840), Юридичний ліцей (1840-1875), Історико-філологічний інститут (1875-1919), Науково-педагогічний інститут (1919-1921), Інститут народної освіти (1921-1933), Педагогічний інститут (1933-1998), Педагогічний університет (1998-2004). У 1939 році навчальному закладу було присвоєно ім'я М.В.Гоголя, який з 1821-1829 навчався в Гімназії вищих наук князя Безбородька.

За роки існування Ніжинської вищої школи в ній здобули вищу освіту понад 50 тисяч фахівців – педагогів, правознавців, інженерів. Серед випускників навчального закладу – вчені Є.Карський, М.Державін, В.Данилов, В.Резанов, І.Кириченко, М.Петровський, П.Заболоцький, відомі літератори і громадсько-культурні діячі Є.Гребінка, В.Забіла, Л.Глібов, Ф.Богушевич, О.Афанасьєв-Чужбинський, Ю.Збанацький, Є.Гуцало, Л.Горлач, О.Ющенко та інші.

Організаційна структура, види діяльності університету відповідають його статутові і концепції діяльності. Освітні послуги університет надає згідно з ліцензією на освітню діяльність (наказ Міністерства освіти і науки України від 18.04.2017 р № 82-л., переоформлення).

Університет готує фахівців за освітніми ступенями бакалавра, магістра за денною і заочною формами навчання. Термін навчання: бакалавр – 3 роки і 10 місяців; магістр – один рік і чотири місяці, один рік і десять місяців. Підготовка фахівців здійснюється за 31 спеціальністю на освітньому ступені бакалавр і за 27 спеціальностями на освітньому ступені магістр.

До структури університету входять навчально-науковий інститут точних наук і економіки, а також шість факультетів – філологічний, історико-юридичний, психології та соціальної роботи, іноземних мов, культури та мистецтв, природничо-географічний.

Загальний контингент студентів станом на 01.10.2017 р. складає 2341 особу:

– на денній формі – 1746 осіб, із них навчаються за держзамовленням – 1406 осіб, на умовах контракту – 340 осіб;

– на заочній формі – 595 осіб, із них навчаються за держзамовленням – 147 осіб, на умовах контракту – 448 осіб.

Університет розміщується у п'яти навчальних корпусах. Загальна площа власних будівель становить 44 тис. 412 м^2, площа навчальних приміщень – 11 тис. 733 м^2. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя має чотири гуртожитки на 1719 місць, потреба в них іногородніх студентів задовольняється на 100 %.

Навчально-дослідна база університету «Лісове озеро», у якому відпочивають і оздоровлюються студенти, викладачі і співробітники, розташований на мальовничому березі озера Трубин біля м. Борзна. Озеро є пам'яткою природи республіканського значення, у якому є рідкісні та зникаючі види флори і фауни.

Функціонує навчально-дослідна агробіостанція університету, що забезпечує проведення навчально-польових практик студентів.

У структурі університету діють: Підготовче відділення; Гоголезнавчий центр; Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою, створений згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 22.06.1999 р. № 1100; Центр забезпечення якості освіти; Центр гендерної освіти; Археологічна навчально-наукова лабораторія, створена спільно з Інститутом археології НАН України; Центр суміжних професій, де студенти здобувають кваліфікацію з додаткових спеціальностей: іноземна мова (англійська, німецька, французька, польська), основи журналістики. На базі університету функціонують два ліцеї – обласний для обдарованої сільської молоді та міський, до якого зараховуються на конкурсній основі кращі учні шкіл м. Ніжина після закінчення 9 класу.

Освітній процес в університеті забезпечують 26 кафедр, у складі яких працюють 266 науково-педагогічних працівників, у тому числі на постійній основі 251 особа та на умовах сумісництва 15 осіб.

Серед штатних науково-педагогічних працівників 25 докторів наук і професорів (9,9%) та 167 кандидатів наук, доцентів (66%). Питома вага фахівців із науковими ступенями і вченими званнями в складі професорсько-викладацького колективу університету становить 76%. Серед викладачів-сумісників три доктори наук, професори та 6 кандидатів наук, доцентів. Таким чином, у навчально-виховній та науковій діяльності університету беруть участь 28 докторів наук,

професорів (10%) і 173 кандидати наук, доценти (65%). Загалом це 201 особа (75 %), що мають науковий ступінь і вчене звання.

У складі науково-педагогічних працівників університету є один заслужений працівник народної освіти України, один заслужений учитель України, чотири заслужені діячі науки і техніки України, один заслужений артист України, два заслужені діячі мистецтв України, 47 відмінників освіти, один Народний артист України, 35 осіб нагороджено медалями, нагрудними знаками та іншими державними і відомчими нагородами.

В університеті сформувалися наукові школи і напрями з проблем гоголезнавства, історії та культури українського Полісся, сучасних методів навчання та національного виховання, музичної педагогіки, сучасного літературного процесу в Україні та середовищі української діаспори, орнітології, археології, освітніх вимірювань, хімії металокомплексних сполук та ін. Зокрема, здобули широке визнання наукової громадськості результати досліджень, які проводяться під керівництвом професорів О.Бойка (українська історія XX ст., політична психологія), заслужених діячів науки і техніки України Г.Самойленка (гоголезнавство та історія культури), І.Марисової (орнітологія), Н.Бойко (лексикологія та фразеологія української мови), Є.Коваленко (історія педагогіки), О.Мельничука (фізика тонких плівок), О.Ростовського (музична педагогіка), С.Потапенка (германська філологія), В.Хархун (винниченкознавство), В.Суховєєва (нафтохімія) тощо.

Кафедри університету підтримують творчі взаємини з провідними вітчизняними і закордонними освітніми закладами та науковими установами (Німеччиною, США, Великою Британією, Грецією, Швецією, Польщею, Білорусією, Грузією й ін.). Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин співпрацює з Канадською агенцією міжнародного розвитку щодо реалізації українсько-канадського проекту «Розбудова демократії». Розпочато новий науковий проект із дослідження розвитку історичної науки в Україні та Польщі в XIX - на поч. XX ст. У 2015 р. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Лісова Т.В.) у складі міжнародного консорціуму 10 університетів здобув грант за програмою ERASMUS+. Новий проект написано за резонансною тематикою, пов'язаною зі збагаченням сучасної вищої освіти дисциплінами гендерного спрямування. Проект має назву «Програма підготовки Гендерні Студії: крок до демократії та миру у сусідніх до ЄС країнах з різними традиціями» («Gender Studies Curriculum: A Step for Democracy and Peace in EU-neighbouring countries with different traditions» або коротко – GeSt). Університет бере участь у спільному проекті Міністерства освіти і науки України та Британської Ради в Україні «Шкільний учитель нового покоління», метою якого є створення та впровадження нової програми підготовки вчителів англійської мови у закладах вищої освіти України, в проекті «Вчимося навчати німецької», який реалізується за підтримки Німецького культурного центру «Гете інститут» щодо підвищення кваліфікації майбутніх викладачів німецької мови та в проекті «Децентралізація в освіті: нові підходи до неперервного професійного розвитку вчителів Чернігівщини» (С.В. Тезікова, Є.О. Плотніков). У серпні-вересні був реалізований проект «Виклики для сучасної демократії: українське та польське бачення» – це Міжнародна літня школа для студентів спеціальностей Політологія, Міжнародні відносини, Історія, організована спільно історико-юридичним факультетом НДУ імені Миколи Гоголя та педагогічним університетом Кракова.

Університет видає «Наукові записки», «Вісник студентського наукового товариства», періодичний збірник наукових праць «Література і культура Полісся», який включено до переліку фахових наукових видань, де можуть публікуватися результати дисертаційних робіт, «Гоголезнавчі студії», а також факультетські збірники наукових праць викладачів. Щомісяця виходить у світ університетська газета «Альма-матер».

Фонди бібліотеки імені академіка М.О. Лавровського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (заснована в 1820 р.) складають 981538 примірники літератури, в тому числі понад 100 тисяч примірників стародруків і рідкісних видань, підручників та навчальних посібників. Обслуговування користувачів здійснюється на 2-х абонементах, у 4 читальних залах (на 306 посадкових місць загальною площею 808 м^2), 10 навчальних кабінетах, залі рідкісних видань, залах каталогів та довідково-бібліографічному. Загальна площа бібліотеки становить 2 946 м^2.

В університеті створено власне видавництво, оснащене засобами комп'ютерного набору та сучасною тиражувальною технікою. Кожного року кафедрами університету видається в середньому 150 найменувань навчальних і навчально-методичних посібників.

Навчальний заклад відомий своїми багатими освітньо-культурними та мистецькими традиціями. У ньому функціонують 6 музеїв, картинна галерея (близько 200 творів живопису XVII-XX ст.), літературна, театральна та хореографічна студії, аматорські мистецькі колективи. Студентський хор «Світич» є лауреатом ряду престижних міжнародних конкурсів і фестивалів хорового мистецтва.

На території університету встановлено три пам'ятники: засновнику Ніжинської вищої школи графу І.А.Безбородьку, одному з перших випускників, письменнику М.В.Гоголю і пам'ятник Вчительці.

З 11 квітня 2016 року Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя очолює кандидат історичних наук, доцент **Самойленко Олександр Григорович.** Стаж науково-педагогічної роботи ректора складає 24 роки: асистент, заступник декана історико-правознавчого факультету, доцент кафедри всесвітньої історії, завідувач кафедри всесвітньої історії, проректор з науково-педагогічної та методичної роботи, ректор. У 2000 р. захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності «Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни» у спеціалізованій вченій раді Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Є членом Національної спілки краєзнавців України, членом-експертом Експертної комісії МОН України підручників зі всесвітньої історії для загальноосвітніх навчальних закладів України, членом журі Міжнародного студентського турніру з історії та головою журі Всеукраїнського турніру юних істориків, членом редакційної колегії низки наукових і науково-популярних видань. Опублікував понад 150 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі 12 монографій, 10 підручників і навчальних посібників, статті у вітчизняних і закордонних фахових журналах, у тому числі в Австрії, Азербайджані, Білорусії, Болгарії, Казахстані, Німеччині, Польщі, Чехії. В ході участі у низці міжнародних проектів, співпрацює із закордонними колегами з країн ЄС і США. Має міжнародні сертифікати. Відзначений нагрудним знаком «Відмінник освіти України», Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, нагрудним знаком «За наукові досягнення» та Почесною грамотою Верховної Ради України.

Підготовка фахівців з напряму підготовки 6.040104 Географія* здійснюється на природничо-географічному факультеті згідно з ліцензією на освітню діяльність (наказ Міністерства освіти і науки України від 18.04.2017 р № 82-л., переоформлення).

Природничий факультет як окремий структурний підрозділ університету функціонує з 1933 року. Спочатку на факультеті здійснювалася підготовка учителів біології та хімії. На початку 80-х років XX ст. Міністерством вищої та середньої освіти УРСР було прийнято рішення про відкриття у Ніжинському державному педагогічному інституті географічного відділення. Перший набір студентів-географів було проведено 1984 року. У зв'язку з появою географічного відділення 1987 року факультет змінив назву із природничого на природничо-географічний. У наступні роки факультет кількісно зростав. Викладачі кафедр успішно вели науково-педагогічну діяльність з забезпечення регіону висококваліфікованими кадрами фахівців у галузі природничих наук, зокрема біології, географії та хімії.

Нині у структурі факультету налічується чотири кафедри – біології, географії, хімії, фізичного виховання та валеології. Природничо-географічний факультет здійснює підготовку фахівців за освітніми ступенями «бакалавр» і «магістр» за такими спеціальностями: 014 Середня освіта (Географія), 014 Середня освіта (Біологія), 014 Середня освіта (Хімія), 09 Біологія, 102 Хімія, 103 Науки про Землю, 106 Географія. Викладачі кафедр факультету забезпечують викладання окремих гуманітарних і соціально-економічних дисциплін (фізична культура, основи екології) на різних факультетах, а також професійних фахових дисциплін на природничо-географічному факультеті.

Випусковою кафедрою напряму підготовки 6.040104 Географія* є кафедра географії, яку очолює доктор географічних наук, професор М.О. Барановський. У складі кафедри у 2017-2018 н.р. працювало 11 викладачів, у тому числі два доктори географічних наук, професори; шість кандидатів географічних наук, доцентів; один кандидат географічних наук без вченого звання; два старші викладачі. Усі науково-педагогічні працівники є штатними співробітниками. Питома вага викладачів із науковими ступенями і вченими званнями складає 81,8 %.

Робота кафедри спрямована на підвищення навчально-методичного та наукового рівня професорсько-викладацького складу, удосконалення рівня професійної підготовки студентів шляхом упровадження новітніх технологій навчання. Значна увага приділяється організації роботи студентів пошукового характеру.

При кафедрі географії діє аспірантура за спеціальністю 103 Науки про Землю (освітня програма: «Економічна та соціальна географія»), де навчається три аспіранти.

Основна тематика географічних досліджень сьогодення здійснюється у рамках комплексної наукової теми кафедри «Українське Полісся: природа, населення, господарство, внутрішньо-регіональні відмінності», у складі якої виділяється три наукові напрямки: а) рекреаційно-краєзнавчі дослідження; б) соціально-економічні дослідження; в) екологічні дослідження. Тривають роботи зі створення ресурсно-інформаційного центру з проблем розвитку Українського Полісся.

Упродовж 2008-2010 рр. на кафедрі географії виконувалася держбюджетна наукова тема «Депресивні аграрні території Полісся: особливості розвитку та санації» (реєстраційний номер 0107U000472), відповідальним виконавцем якої був

професор М.О. Барановський. За результатами виконання держбюджетної теми було опубліковано колективну монографію «Сільські депресивні території Полісся: особливості розвитку та санації» (20 д.а.).

За участю кафедри було проведено такі наукові конференції: «Сучасні проблеми природних наук та методики їх викладання (до 80 річниці від дня створення природничо-географічного факультету)» (2013 р.), «Сучасні екологічні проблеми Українського Полісся та суміжних територій (до 30-ї річниці аварії на ЧАЕС)» (2016 р.).

Викладачі кафедри географії активно працюють над створенням навчально-методичної літератури для студентів, школярів та абітурієнтів. Лише протягом 2013-2017 років опубліковано близько 40 навчально-методичних видань, у т.ч. один посібник із Грифом Міністерства освіти та науки України (Барановська О.В. Фізична географія материків і океанів, 2013). Результати наукових досліджень викладачів кафедри опубліковані в багатьох відомих в Україні періодичних наукових виданнях – «Український географічний журнал», «Економічна та соціальна географія», «Географія та сучасність», «Фізична географія і геоморфологія», «Гідрологія, гідрохімія, гідро екологія», «Географія та основи економіки у школі», «Економіка України», «Регіональна економіка», «Часопис соціально-економічної географії» тощо.

Важливу роль у справі підготовки висококваліфікованих спеціалістів відіграє навчально-дослідна агробіостанція, де проводяться навчально-польові практики з ботанічних і географічних дисциплін. Студенти проводять різні досліди географічного спрямування в польових умовах, вивчають ріст і розвиток рослин, збирають рослини та монтують гербарії та ін.

Нині кафедра географії є відомим в Україні науково-педагогічним осередком, який підтримує творчі зв'язки з багатьма науковими та освітніми установами, зокрема: Інститутом географії НАН України, Інститутом економіки і прогнозування НАН України, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Харківським національним університетом ім. В.Н. Каразіна, Львівським національним університетом імені Івана Франка, Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, Херсонським державним університетом, Сумським державним педагогічним університетом імені А.С. Макаренка, Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка.

Неодноразово кафедра географії ставала переможцем і призером у щорічному університетському конкурсі «Кафедра року» (2010, 2014, 2015 рр.).

Станом на 1 вересня 2017 р. загальна кількість бакалаврів напряму підготовки 6.040104 Географія* складала 114 осіб, у т.ч. 108 осіб денної та 16 осіб заочної форм навчання.

Структура закладу вищої освіти повною мірою забезпечує можливість підготовки як висококваліфікованих фахівців загалом, так бакалаврів напряму підготовки 6.040104 Географія* зокрема. Для якісної підготовки фахівців у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя створено сприятливі умови: сформовано науково-педагогічний колектив, який за якісними показниками відповідає всім вимогам і нормативам; сучасну матеріально-технічну базу, що відповідає ліцензійним умовам щодо проведення освітньої діяльності, структурі та потребам освітнього закладу; постійно ведеться робота щодо вдосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, відповідно до державних

вимог освітньої діяльності, що створює перспективи для подальшого розвитку Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та напряму підготовки 6.040104 Географія*.

Експертна комісія засвідчила наявність і достовірність у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя належним чином оформлених документів, що забезпечують правові основи діяльності освітнього закладу.

2. Формування та динаміка змін контингенту студентів з напряму підготовки 6.040104 Географія*

Контингент студентів із напряму підготовки 6.040104 Географія* освітнього рівня бакалавр формується переважно на базі випускників загальних середніх шкіл Чернігівської, Полтавської, Сумської та Житомирської областей.

Зарахування на напрям підготовки 6.040104 Географія* освітнього рівня бакалавр проводиться Приймальною комісією університету згідно з правилами прийому до Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя на зазначений рівень. Обсяг прийняття визначається державним замовленням Міністерства освіти і науки України за спільним поданням університету й управління освіти й науки Чернігівської обласної держадміністрації та ліцензією. У межах ліцензованого обсягу прийняття ведеться також на умовах контракту.

На денну форму навчання за держзамовленням у 2013 р. було зараховано 30 осіб, у 2014 р. – 30 осіб, у 2015 р. – 32 особи, у 2016 р. – 19 осіб, у 2017 р. – 22 особи. На вказану форму навчання за кошти фізичних та юридичних осіб у 2013 році зараховано 9 осіб, 2014 р. – 9 осіб, 2015 р. – 2 особи, 2016 р. – 2 особи, 2017 р. – 1 особа. Конкурс за поданими заявами на місця державного замовлення за останні роки хоча і має деяку тенденцію до зниження, проте лишається досить високим, особливо на спеціалізацію «Географія та краєзнавчо-туристична робота» – 6-8 осіб.

З метою забезпечення високих якісних показників набору природничо-географічний факультет протягом багатьох років проводить відповідну роботу з формування контингенту студентів. Для цього постійно вивчаються потреби закладів освіти Чернігівської та суміжних із нею областей в учителях географії. Факультет має тісні зв'язки з районними відділами освіти, базовими школами та позашкільними навчальними закладами окремих районів Чернігівської області.

Одне із чільних місць в освітянській діяльності колективів фахових кафедр посідає профорієнтаційна робота та доуніверситетська підготовка, які забезпечують відбір талановитої молоді для навчання на факультеті. Ця робота здійснюється за такими напрямками: викладання фахових дисциплін у Ніжинському ліцеї Ніжинської міської ради при НДУ імені Миколи Гоголя; робота провідних викладачів кафедри на курсах підвищення кваліфікації вчителів шкіл Чернігівської області; співпраця кафедри з методичним об'єднанням вчителів географії міста Ніжина та району; участь викладачів кафедри в міських, районних науково-практичних семінарах, конференціях вчителів і працівників освіти; щорічна участь викладачів кафедри географії у проведенні міських та обласних олімпіад із географії та конкурсів МАН з географії; участь представників факультету в «Ярмарках професій», що проводяться за сприяння міських та районних Центрів зайнятості, а також у Днях Ніжинського університету в найбільших районних центрах регіону. Традиційними на природничо-географічному факультеті стали «Дні відкритих дверей» та «Дні школяра» для

учнів старших класів шкіл міста й області, їхнє залучення до участі в різних заходах, що проводяться на факультеті; проведення тематичних екскурсій у музеях університету, ознайомлення учнів із традиціями і досягненнями Ніжинської вищої школи та природничо-географічного факультету. Студенти факультету є учасниками багатьох університетських творчих колективів художньої самодіяльності, а також протягом останніх років – переможцями університетської спартакіади. Це сприяє залученню абітурієнтів до навчання на природничо-географічному факультеті, забезпечує відносно високий якісний склад студентів-першокурсників денного відділення напряму підготовки 6.040104 Географія*.

Деканатом і кафедрою географії проводяться заходи щодо адаптації і збереження контингенту студентів. Розроблена система проведення консультацій, колоквіумів, індивідуальних занять з усіх дисциплін навчального плану. Деканат щосеместрово проводить моніторинг поточної успішності студентів усіх курсів, результати якого аналізуються на засіданнях Вченої ради факультету. На засіданнях Вченої ради факультету і кафедри також регулярно аналізуються результати заліково-екзаменаційних сесій, рівень успішності, причини та шляхи її підвищення у студентів, які демонструють низький рейтинг навчальних досягнень. Куратори академічних груп надають допомогу студентам у формуванні індивідуального навчального плану, інформують їх щодо специфіки кредитно-модульної системи організації навчального процесу, роз'яснюють систему оцінювання за шкалою ECTS, здійснюють виховну роботу зі студентами. Важлива роль у виховному процесі відводиться розвиткові студентського самоврядування.

Експертна комісія вважає, що процес формування контингенту студентів із напряму підготовки 6.040104 Географія сприяє відбору на навчання обдарованої молоді, відповідає потребам регіону щодо підготовки фахівців з географії. Деканатом і кафедрами здійснюється ефективна система заходів щодо профорієнтації та університетської підготовки молоді, адаптації та збереження контингенту студентів.*

3. Зміст підготовки фахівців з напряму 6.040104 Географія*

Основними нормативними документами для підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр напряму 6.040104 Географія* є освітня програма і навчальний план.

Навчальним планом передбачено перелік обов'язкових і вибіркових дисциплін, види аудиторних занять та форми підсумкового контролю. Загалом у навчальному плані відображено наступність і ступеневість підготовки фахівців, обов'язкових і вибіркових дисциплін, дисциплін фундаментальної та фахової підготовки.

Нормативна кількість залікових одиниць для підготовки бакалавра становить 240 кредитів на 4-річний термін навчання, на один навчальний рік – 60 кредитів, на семестр – 30 кредитів. На аудиторні заняття відведено 3462 год (39 %). На вивчення нормативних навчальних дисциплін заплановано 6294 год (70,8 % від загальної кількості годин). Перелік нормативних дисциплін повністю відповідає освітньо-професійній програмі підготовки бакалавра з напряму підготовки 6.040104 Географія* галузі знань 0401 Природничі науки.

Індивідуалізація навчання забезпечується дисциплінами варіативної частини навчального плану (дисциплінами, які встановлює університет, і дисциплінами за

вибором студента) та виконанням бакаврської роботи. Загалом варіативна частина навчального плану складає 2592 год (29,2 %) із них на дисципліни, які встановлює університет, передбачено 468 год (18 %), на дисципліни вільного вибору студентів – 2124 год (82 %). Усі складові варіативної частини навчального плану затверджені ректором університету (перелік вибіркових навчальних дисциплін; анотації до навчальних програм цих дисциплін; знання й уміння, які повинні отримати студенти з цих дисциплін). У вибірковій частині навчального плану пропонуються для вивчення такі важливі навчальні курси: «Екологічна етика», «Культурологія», «Правознавство», «Логіка», «Релігієзнавство». Ці курси суттєво доповнюють базову підготовку майбутніх фахівців, вони спрямовані на поглиблення їхніх знань із низки актуальних професійних проблем.

У цілому на цикл гуманітарної і соціально-економічної підготовки відведено 912 год (10,3 %), на цикл математичної та природничо-наукової підготовки – 1800 год (20,3 %), на цикл професійної і практичної підготовки – 3582 год (40,3 %).

Навчальним планом передбачено також виконання курсових робіт у 4, 6 і 7 семестрах, зокрема: 4 семестр – курсова з дисциплін переважно фізико-географічного циклу, 6 семестр – суспільно-географічного циклу, 7 семестр – з методики навчання географії та фахових дисциплін.

Освітньою програмою та навчальним планом передбачені навчальні практики з географії (2, 4, 6 семестри), біогеографії (4 семестр), туристична (2 семестр), виховна в літніх оздоровчих таборах (6 семестр), з ботаніки (2, 4 семестри), зоології (4, 6 семестри), з фізіології рослин (8 семестр); педагогічні практики: педагогічна практика (пропедевтична) (3 семестр), виробнича (у школі) (8 семестр). У цілому на практичну підготовку відводиться 34,5 кредитів. Підготовка бакалавра завершується комплексним кваліфікаційним екзаменом, який має на меті встановлення освітньої та професійної кваліфікації і включає завдання для перевірки результатів навчання з теорії географії як науки, педагогіки та методики навчання географії в основній (базовій) середній школі та в непрофільних класах старшої школи.

В університеті розроблено програми всіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін напряму підготовки, які схвалено на засіданнях відповідних кафедр, Вченою радою факультету та затверджено в установленому порядку. Програми дисциплін розроблено відповідно до обов'язкової та варіативної частин освітньої програми.

Комісія зазначає, що зміст підготовки фахівців з напряму 6.04104 Географія здійснюється за розробленим навчальним планом на основі освітньої програми з дотриманням переліку та обсягу нормативних і вибіркових дисциплін, що відповідає стандартам вищої освіти України, державним вимогам і дозволяє проводити подальшу підготовку фахівців зазначеного напряму.*

4. Відомості про навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності з напряму підготовки 6.040104 Географія*

Освітній процес у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що здійснюється вишом через системи науково-методичних і педагогічних заходів і спрямована на передачу, засвоєння, примноження і застосування знань, умінь та

інших компетентностей в осіб, які навчаються, а також на формування успішної конкурентоспроможності.

Організація освітнього процесу в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя базується на нормативно-правових документах, зокрема: Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», стандартах освітньої діяльності, інших нормативно-правових актах з питань освіти, Статуті НДУ імені Миколи Гоголя, внутрішніх положеннях, інструкціях, наказах, розпорядженнях, якими регулюється освітній процес Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Експертна комісія проаналізувала виконання навчальних планів бакалаврів із напряму підготовки 6.040104 Географія* за такими параметрами, як: співвідношення дисциплін різних циклів та їхній перелік, обсяг годин аудиторної, самостійної роботи, тривалість практик, форми підсумкового контролю знань.

Окрім того, було перевірено наявність графіка проведення освітнього процесу, семестрову та поточну навчальну документацію, розклади занять, відомості практик, заліків і екзаменів. Встановлено, що освітній процес підготовки бакалаврів виконується в повному обсязі.

4.1. Методичне забезпечення навчальних дисциплін

Комісія перевірила фактичну наявність та повноту навчальних і робочих програм із нормативних та вибіркових дисциплін навчального плану напряму підготовки 6.040104 Географія*.

Усі дисципліни, що передбачені навчальним планом, забезпечені робочими програмами, розробленими відповідно до програм дисциплін. Усі робочі програми розглянуто та затверджено на засіданнях відповідних кафедр, навчально-методичною радою факультету та методичною радою університету. Всі робочі програми видано державною мовою. Комісія детально проаналізувала зміст робочих програм із дисциплін, що викладаються, і вважає, що вони відповідають встановленим вимогам щодо їхніх складових.

Навчальним планом напряму підготовки 6.040104 Географія* передбачена Атестація здобувачів вищої освіти у формі комплексного кваліфікаційного іспиту чи написання із захистом в Атестаційній комісії дипломної роботи. Методичні рекомендації щодо підготовки кваліфікаційної роботи та критерії її оцінювання розроблено випусковою кафедрою географії. Закріплення тем кваліфікаційних робіт за студентами відбувається на початку навчального року. Тематика кваліфікаційних досліджень відображає сучасні тенденції в географічній науці та освіті.

У Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя на відповідних кафедрах створено робочі групи, до складу яких залучаються кваліфіковані професорсько-викладацькі кадри, що розробляють пакети ККР для перевірки знань із гуманітарної соціально-економічної, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки. До пакета ККР включаються:

- Навчальна програма дисципліни.
- Анотація до комплексної контрольної роботи.
- Комплексна контрольна робота з дисципліни.
- Критерії оцінки виконання завдань комплексної контрольної роботи.
- Рецензія на комплексну контрольну роботу.

- Перелік довідкової літератури, використання якої дозволяється при виконанні комплексної контрольної роботи.

Розроблені пакети ККР розглядаються на засіданні кафедри і направляються на рецензування. Рецензію на ККР дають випускові кафедри на підставі всебічно проведеного аналізу. Підготовлений пакет подається на затвердження першому проректору, проректору з науково-педагогічної роботи.

На випусковій кафедрі розроблено пакети ККР для всіх дисциплін навчального плану напряму підготовки 6.040104 Географія*.

У Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя на основі «Тимчасового положення про організацію освітнього процесу у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя» та матеріалів Міністерства освіти і науки України щодо запровадження кредитно-модульної системи організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації розроблено «Положення про систему контролю та оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу».

Положенням рекомендовано шкалу оцінювання навчальної діяльності студентів, принципи організації контролю їх досягнень та порядок зарахування залікових кредитів. У робочій програмі кожної дисципліни передбачаються різні форми контрольних заходів та критерії їх оцінювання за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка визначається на основі результатів поточного (модульного) контролю та додаткового (підсумкового) діагностування у формі тесту, письмової роботи тощо. Можливі три варіанти визначення підсумкової оцінки: без додаткового діагностування на підставі поточних оцінок (застосовується переважно для дисциплін, формою контролю яких є залік); з обов'язковим підсумковим контролем, на який відводиться 30% від максимально можливої кількості балів (використовується для нормативних дисциплін фундаментальної та професійної підготовки); з підсумковим контролем за бажанням студентів, які хочуть покращити свій поточний результат. Система оцінювання знань студентів щорічно вдосконалюється, варіанти проведення підсумкового контролю обговорюються на засіданнях кафедри та затверджуються вченою радою факультету.

Студенти, які за результатами підсумкового контролю одержали оцінку «незадовільно» за національною шкалою, можуть ліквідувати заборгованість шляхом повторного підсумкового контролю, яке може здійснюватись за двома схемами: комплексне діагностування за 100-бальною шкалою або вибіркове діагностування за окремими видами навчальної діяльності для покращення балів, отриманих у процесі поточного оцінювання.

Система оцінювання з кожної дисципліни доводиться до відома студентів на одному з перших навчальних занять (лекція, семінар, тощо).

Випускова кафедра географії проводить велику навчально-методичну роботу, мета якої – максимальне забезпечення самостійної роботи студентів навчальними посібниками і методичними рекомендаціями та впровадження сучасних технологій навчання, формування фахівця нового покоління, який ефективно буде використовувати сучасні та нові інформаційні технології в своїй професійній діяльності. З цією метою ведеться цілеспрямована робота із забезпечення кожної навчальної дисципліни текстами лекцій, практикумами, пакетами індивідуальних завдань та методичними рекомендаціями з вивчення

окремих тем. Крім того, викладачі кафедр працюють і над навчально-методичними посібниками.

4.2 Відомості про програми практичної підготовки

Комісія перевірила наявність програм і робочих програм практик згідно з навчальним планом. Забезпеченість ними складає 100%, що цілком відповідає нормативним вимогам з акредитації.

Наявні у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя програми практики для студентів освітнього ступеня бакалавр напряму підготовки 6.040104 Географія* повністю відповідають:

- Положенню про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України (наказ Міністерства освіти і науки України від 08 квітня 1993 р. № 93) та іншим наказам і рішенням МОН України щодо практики студентів;
- Положенню про проведення практики студентів Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (рекомендоване Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, протокол № 3 від 07.11.2013 р.);
- навчальному плану;
- освітній програмі;
- базам практики.

Навчальний план підготовки бакалавра з напряму підготовки 6.040104 Географія* передбачає проведення: педагогічної практики (пропедевтичної) у третьому семестрі (3 кредити ECTS), педагогічної практики (виробничої) у восьмому семестрі (9 кредитів ECTS), навчальної практики з географії у другому, четвертому і шостому семестрах (15 кредитів ECTS), туристичної практики у другому семестрі (1,5 кредитів ECTS), практики з біогеографії у четвертому семестрі (1,5 кредити ECTS), виховна практика в літніх оздоровчих таборах у шостому семестрі (3 кредити ECTS).

Базами проведення практик є загальноосвітні навчальні заклади м. Ніжина, освітні установи та організації, дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, з якими укладено відповідні Угоди про співпрацю, науково-дослідна база університету «Лісове озеро» (с. Ядути Борзнянського району Чернігівської обл.), навчально-дослідна агробіостанція НДУ імені Миколи Гоголя.

Питання про стан проходження студентами практик аналізуються на засіданнях випускової кафедри, вченої ради природничо-географічного факультету.

Основним навчально-методичним документом практичної підготовки є навчальна програма практики, яка розроблена випусковою кафедрою на основі освітньої програми та наскрізної програми практичної підготовки. Вона регламентує всі питання організації та проведення практики (мету, зміст, бази, функції організаторів та керівників практики, науково-методичне, організаційне та матеріально-технічне забезпечення практики, обов'язки студентів-практикантів, порядок підведення підсумків, форми звітної документації та критерії оцінювання). Звітна документація за результатами проходження практики оформляється згідно з вимогами наказу Міністерства освіти і науки України від 29.03.2012 р. № 384.

Експертна комісія зазначає, що організація освітнього процесу, його програмно-методичне забезпечення з напряму підготовки 6.040104 Географія у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя повністю відповідає нормативним вимогам. Усі види освітньо-наукової діяльності, пов'язані з підготовкою фахівців освітнього ступеня бакалавр, регламентуються відповідними інструктивними та методичними документами Міністерства*

освіти і науки України або документами, затвердженими Вченою радою університету. Навчальний план напряму підготовки 6.040104 Географія виконується на 100%.*

5. Відомості про інформаційне забезпечення освітньої діяльності з напряму підготовки 6.040104 Географія*

Експертна комісія перевірила рівень забезпеченості освітнього процесу відповідними підручниками, навчальними посібниками, фаховими періодичними виданнями з напряму підготовки 6.040104 Географія*.

Бібліотека імені академіка М.О. Лавровського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя є одним із структурних підрозділів університету, діяльність якого базується як на традиційних формах бібліотечно-бібліографічного обслуговування, так і на впровадженні інноваційних технологій для забезпечення ефективної підтримки наукового, навчального і виховного процесів університету, конкурентоспроможності університету на ринку освітніх послуг.

За період більш, як 195 років свого існування бібліотека накопичила значний потенціал інформаційних ресурсів, методів і форм розповсюдження інформації та обслуговування користувачів.

У структурі книгозбірні 4 відділи, 4 сектори, які займаються фаховою діяльністю.

Надбанням бібліотеки є її різногалузевий фонд. Загальний фонд бібліотеки налічує 981538 примірники, із них державною мовою – 518499 примірників. Особлива гордість бібліотеки – фонд рідкісної книги, що складає 28855 одиниць зберігання.

У складі книжкового фонду понад 133 тисячі наукових видань, більше 281 тисяч навчально-методичної літератури та понад 114 тисяч літературно-художніх видань. Електронних видань налічується 1452 примірників, у тому числі на змінних носіях 229 примірників.

Бібліотека отримує 57 назв періодичних видань, загальний обсяг яких у фондах бібліотеки становить понад 81 тисяч примірників.

Система обслуговування користувачів, що склалася в бібліотеці, включає: 2 абонементи (студентський та науковий), 3 читальні зали, що розташовані в різних корпусах університету і розраховані на 306 робочих місць, та 10 навчальних кабінетів.

Кількість користувачів за єдиним реєстраційним обліком на 01.01.2017 р. становить 3664 особи: студенти, аспіранти, науково-педагогічні працівники, співробітники університету, учні ліцею.

Сьогодні бібліотека університету поєднує традиційні і комп'ютерні форми бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів. На основі АБІС «ІРБІС-64» в бібліотеці комп'ютеризовані технологічні процеси, пов'язані з комплектуванням і науковою обробкою документів.

У роботу впроваджені такі сучасні форми роботи, як:

- автоматизована книговидача;
- електронне замовлення;
- електронна доставка документів;

– організовано доступ до цифрових повнотекстових джерел наукової інформації.

Створена і продовжує наповнюватись база даних «Електронний каталог» бібліотеки, яка містить понад 250 тисяч бібліографічних записів, надає інформацію про всі види видань та аналітичні описи статей із періодичних видань і передбачає багатоаспектний пошук інформації за автором, назвою, ключовими словами, шифрами ББК, роком видання тощо, а також містить інформацію про розподіл та місцезнаходження видання. Доступ до Електронного каталогу організовано через локальну мережу бібліотеки та розміщено на сайті університету: http://www.ndu.edu.ua, в розділі Бібліотека.

Створення Електронної бібліотеки стало пріоритетним напрямком у розвитку бібліотеки. Електронна бібліотека – це єдиний комплекс, який складається з Електронного каталогу, фонду повнотекстових електронних документів та електронних видань на CD-ROM. Створена і продовжує наповнюватися база даних «Електронна бібліотека». Загальна кількість становить 1445 бібліографічних записів повнотекстових видань. Завданням сьогодення є придбання видань на електронних носіях інформації і активне поповнення фонду бібліотеки.

Бібліотечна мережа нараховує 43 комп'ютери, які є автоматизованими робочими місцями для користувачів та співробітників. До послуг користувачів у читальних залах бібліотеки діє зона WI-FI доступу до мережі Інтернет для роботи з власними мобільними пристроями.

З 2007 року бібліотека університету представлена у всесвітній глобальній мережі Інтернет. На веб-сайті університету наявний бібліотечний сегмент, який розглядається як інформаційний ресурс та засіб розповсюдження інформації про бібліотеку.

Створений і продовжує наповнюватись електронний ресурс власної генерації – Інституційний репозитарій Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (розміщений на сайті бібліотеки під назвою eNGSUIR і налічує 414 назв документів). Це електронний архів університету, завданням якого є популяризація наукових здобутків викладачів, студентів та співробітників навчального закладу, підвищення рейтингу університету шляхом зростання цитованості наукових праць університетської спільноти.

До електронних ресурсів віддаленого доступу власної генерації належить сайт бібліотеки (library.ndu.edu.ua), де відповідним чином зібрана і систематизована інформація про діяльність бібліотеки та її послуги.

В університеті створено власне видавництво, оснащене засобами комп'ютерного набору та сучасною тиражувальною технікою. Кожного року кафедрами університету видається в середньому 150 найменувань навчальних та навчально-методичних посібників.

Аналіз книжкових фондів бібліотеки та навчально-методичного кабінету природничо-географічного факультету засвідчує належне забезпечення освітнього процесу підручниками, навчальними посібниками та методичними матеріалами з напряму підготовки 6.040104 Географія*. В бібліотеці університету є необхідна кількість фахових періодичних видань, зокрема такі з них як "Український географічний журнал", "Економіка України", "Географія та економіка в сучасній школі", "Часопис соціально-економічної географії", "Часопис картографії", "Міжнародний туризм" тощо. Крім того, у 2014 році НДУ імені Миколи Гоголя став учасником проекту «Електронна бібліотека України» (ELibUkr), що

передбачає вільний доступ науково-педагогічних працівників та студентів університету до електронних баз даних періодичних видань України та світу.

Комісією встановлено, що у процесі підготовки бакалаврів із напряму 6.040104 Географія* у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя використовуються всі можливості щодо інформаційного забезпечення та наявні програмні продукти. Під час навчальних занять викладачі використовують мультимедійне обладнання, а результати навчання оцінюють за допомогою комп'ютерного тестування.

Експертна комісія зазначає, що інформаційне забезпечення освітнього процесу з напряму підготовки 6.040104 Географія у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, зокрема книжковий фонд бібліотеки, навчально-методичного кабінету природничо-географічного факультету, наявні ліцензовані програмні продукти повністю відповідають нормативним вимогам.*

6. Кадрове забезпечення освітньої діяльності підготовки фахівців з напряму підготовки 6.040104 Географія*

Основна частина професорсько-викладацького складу, який забезпечує освітній процес у студентів напряму підготовки 6.040104 Географія* за освітнім ступенем бакалавр, зосереджена на випусковій кафедрі географії. Ця кафедра забезпечує викладання більшості основних фахових дисциплін напряму підготовки, керівництво курсовими, дипломними роботами та практиками. До викладання деяких дисциплін навчального плану напряму підготовки 6.040104 Географія* залучаються викладачі інших кафедр: історії України; політології, права та філософії; фізики; інформаційних технологій та аналізу даних; психології; педагогіки; соціальної педагогіки і соціальної роботи; біології; слов'янської філології, компаративістики та перекладу тощо.

Всього для підготовки бакалаврів даного напряму у поточному навчальному році залучено 36 штатних викладачів, із яких 8 докторів наук, професорів та 24 кандидати наук, доценти.

Експертна комісія перевірила наявність трудових книжок, дипломів про вищу освіту, дипломів про науковий ступінь і атестатів про присвоєння вченого звання в особових справах науково-педагогічних працівників, які забезпечують освітню діяльність напряму підготовки 6.040104 Географія* та встановила, що освіта та рівень кваліфікації науково-педагогічних працівників відповідають дисциплінам навчального плану, що ними викладаються.

В університеті постійна увага приділяється підвищенню кваліфікації науково-педагогічних працівників, використовуються різні форми підвищення педагогічної майстерності: курси підвищення кваліфікації, семінари, тренінги, участь у роботі міжнародних семінарів, навчання в аспірантурі та докторантурі, стажування у споріднених вишах, робота над дисертаційними дослідженнями. Частка викладачів, які пройшли підвищення кваліфікації за останні 5 років, складає 100%.

Частка науково-педагогічних працівників із науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин дисциплін навчального плану підготовки бакалавра напряму підготовки 6.040104 Географія* складає 86,6%, у тому числі на постійній основі 100%.

Частка науково-педагогічних працівників із науковим ступенем доктора наук та вченим званням професора, які забезпечують викладання лекційних годин навчального плану підготовки бакалавра даного напряму складає 24%, у тому числі на постійній основі 100%.

Частка науково-педагогічних працівників із науковими ступенями і вченими званнями, що забезпечують формування професійних компетентностей, які є визнаними професіоналами з досвідом практичної роботи за фахом і які забезпечують викладання лекційних годин з навчальних дисциплін, що формують професійні компетентності, складає 16%, у тому числі на постійній основі 100%.

Якісний склад випускової кафедри географії на даний час у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя такий:

– *завідувач кафедри*: доктор географічних наук, професор Барановський Микола Олександрович.

– *кількість штатних викладачів* – 11, із них: 2 професори, доктори географічних наук (18,2 %); шість доцентів, кандидатів географічних наук (54,5 %); один кандидат географічних наук без вченого звання (9,1 %); два старші викладачі (18,2 %).

Середній вік штатних викладачів кафедри – 50,5 років, у т.ч. із науковим ступенем – 50,5 років.

З 2012 р. року кафедру географії очолює доктор географічних наук, професор *Микола Олександрович Барановський* (наказ № 43-к від 03.03.2012 р.).

Барановський Микола Олександрович (1961 року народження) у 1984 році закінчив Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю «Географія», здобув кваліфікацію «Географ, економіко-географ. Викладач». У 1993 р. захистив кандидатську дисертацію «Територіальна організація пересувних форм обслуговування сільського населення Чернігівської області», 1995 р. отримав вчене звання доцента. У 2010 році достроково захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук тему «Сільські депресивні території України: теоретико-методологічні засади суспільно-географічного дослідження» (спеціальність 11.00.02 – економічна та соціальна географія). Вчене звання професора кафедри географії присвоєно 2012 року.

Професор Барановський М. О. є автором понад 300 наукових і навчально-методичних друкованих праць, у т. ч. семи монографій, 85 статей у фахових виданнях із географії та економіки, 20 навчальних і навчально-методичних посібників. Основний напрямок наукових досліджень: аграрна сфера та сільські території України, проблеми регіонального розвитку та регіональна політика, соціальна географія.

Микола Олександрович є членом двох спеціалізованих вчених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (Д 26.001.27) та Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна (К 64.051.23), а також членом підкомісії 106 «Географія» Навчально-Методичної комісії МОН України. Він неодноразово залучався до опонування кандидатських і докторських дисертацій, до рецензування монографій і навчальних посібників, до роботи експертом у комісії з проведення акредитаційної експертизи. Здійснює керівництво аспірантами.

Барановський М.О. є членом редакційної колегії фахового видання з географії «Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки», збірника наукових праць «Наукові записки Сумського

державного педагогічного університету. Серія: географічні науки».

Нагороди і відзнаки:

- Грамоти Чернігівської обласної державної адміністрації (2005, 2010 рр.)
- Подяка Міністерства освіти і науки України (2015 р.)
- Лауреат щорічної обласної Премії імені Георгія Вороного (2015 р.)
- Грамота Міністерства освіти і науки України (2017 р.)

За період 2013-2017 рр. викладачами кафедри географії підготовлено до друку та видано 259 публікацій загальним обсягом майже 420 д.а. Серед них – 6 монографій; 38 навчальних посібників, один із них має гриф МОН України; 194 статті у журналах та збірниках наукових праць, із них 76 – у збірниках, затверджених МОН України як фахові, 6 – у закордонних виданнях, 8 – у збірниках і журналах, індексованих в наукометричних базах.

Викладачі кафедри друкували свій доробок:

- у фахових виданнях: «Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія», «Вісник Львівського університету. – Серія: міжнародні відносини», «Географія та основи економіки у сучасній школі», «Географія та туризм», «Геополитика и геоэкодинамика регионов», «Економіка харчової промисловості», «Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Географічні науки», «Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 4: Географія і сучасність», «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія: Географія», «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України», «Труды УкрНИГМИ», «Український географічний журнал», «Фізична географія і геоморфологія", «Фізичне виховання, спорт і туристсько-краєзнавча робота в закладах освіти. – Додаток до гуманітарного вісника ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», а також у збірниках наукових праць «Часопис соціально-економічної географії», «Науковий вісник Херсонського державного університету: Серія: географічні науки», які входять до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.
- у закордонних виданнях: Telavis saxelmwifo universiteti. Samecniero Sromebis krebuli. Сборник научных трудов. – Telavi – 2014.

Упродовж 2013-2017 рр. викладачі кафедри географії взяли участь у різноманітних наукових зібраннях (конференціях, семінарах, круглих столах тощо). Виступили із 127 доповідями на конференціях різного рівня. Серед них міжнародні конференції: «Туризм і гостинність в Україні: стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку» (Черкаси, 2012 р.); «Актуальні проблеми економіки 2012» (Київ, 2012 р.); «Вища освіта в Україні: інтернаціоналізація, реформи, нововведення» (Київ, 2012 р.); «Four years on: how have capital cities dealt with the crisis» (Київ, 2012 р.); «Інноваційні рішення ГІС від ESRI в Україні» (Київ, 2012 р.); «Географічна наука і практика: виклики епохи» (Львів, 2013 р.); «Економічні та управлінські аспекти розвитку підприємств харчової промисловості» (Одеса, 2013 р.); «Процеси просторової трансформації у Центральній Європі у XXI столітті» (Київ, 2013 р.); «Індустріальний туризм: реалії та перспективи» (Кривий Ріг, 2013 р.); «Регіон-2014: стратегія оптимального розвитку» (Харків, 2014 р.); «Ландшафтознавство: стан, проблеми, перспективи» (Львів, 2014 р.); «Будуємо

Україну» (Київ, 2014 р.); «Регіон-2015: стратегія оптимального розвитку» (Харків, 2015 р.); «Актуальні проблеми дослідження довкілля» (Суми, 2015 р.); «Географія, екологія, туризм: теорія, методологія, практика» (Тернопіль, 2015 р.); «Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство» (Львів, 2015 р.); «Регіон-2016: стратегія оптимального розвитку» (Харків, 2016 р.); «Сучасні екологічні проблеми Українського Полісся та суміжних територій (до 30-ої річниці аварії на ЧАЕС).». (Ніжин, 2016 р.); «Від географії до географічного українознавства: еволюція освітньо-наукових ідей та пошуків (до 140-річчя започаткування географії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича)» (Чернівці, 2016 р.); «The 40th EERC Research Workshop» (Київ, 2016 р.); «Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і туристсько-краєзнавчої роботи в закладах освіти» (Переяслав-Хмельницький, 2016 р.); «Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України» (Кропивницький, 2016 р.); міжнародні форуми: «XII Український муніципальний форум Асоціації міст України» (Одеса, 2016 р.); «ВПО: права, проблеми, можливості. Роль місцевої влади і громади в процесах інтеграції» (Святогірськ, 2016 р.); «II Всеукраїнський Форум соціальних підприємців» (Київ, 2016 р.); а також закордонні міжнародні конференції «Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития» (Мінськ, 2015 р); «Географические аспекты устойчивого развития регионов» (Гомель, 2015 р.); «Регіон-2017: стратегія оптимального розвитку» (Харків, 2017) та ін.

Неодноразово кафедра географії ставала переможцем і призером у щорічному університетському конкурсі «Кафедра року» (2010, 2014, 2015 рр.), а її викладачі здобували призові місця у конкурсі «Науковець року» (2016, 2017 рр.).

Викладачі кафедри приділяють значну увагу організації й керівництву студентською науково-дослідною роботою. На факультеті діють студентські наукові гуртки та проблемні групи, організовуються студентські наукові конференції, друкуються збірники статей студентів і молодих учених. При кафедрі функціонує туристичний клуб «Ірбіс».

Експертна комісія засвідчує, що професорсько-викладацький склад кафедр, який забезпечує підготовку фахівців освітнього ступеня бакалавр напряму 6.040104 Географія, є достатнім для належного забезпечення освітнього процесу та за своїми якісними показниками відповідає акредитаційним критеріям і вимогам.*

Підвищення кваліфікації викладачів, які забезпечують підготовку майбутніх учителів географії, здійснюється відповідно до державних вимог і умов підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу ЗВО.

Наукова діяльність випускової кафедри географії відповідає потребам часу і проводиться на належному рівні, що сприяє якісній підготовці бакалаврів напряму 6.040104 Географія.*

7. Матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності з напряму підготовки 6.040104 Географія*

Експертна комісія перевірила матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр з напряму підготовки 6.040104 Географія* та встановила, що Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя має сучасну матеріальну базу та розвинену соціальну

інфраструктуру.

Університет розміщується у п'яти навчальних корпусах. Загальна площа власних будівель становить 44 тис. 412 м^2, площа навчальних приміщень – 11 тис. 744 м^2 (6,7 м^2 площі на одного студента денної форми навчання). Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя має 4 гуртожитки на 1719 місць, потреба в них іногородніх студентів задовольняється на 100 %. На одного студента у гуртожитку припадає 17,0 м^2 житлової площі.

У навчальних корпусах обладнано близько 200 аудиторій, 4 читальні зали на 306 місць, 3 актові зали (715,5 м^2), 3 спортивні зали (651 м^2), медичний пункт (96 м^2), їдальня, студентське кафе і 4 буфети.

В університеті функціонує навчально-дослідна агробіостанція (5 га), теплиця (117 м^2), навчально-дослідна база університету «Лісове озеро» на 120 місць (0,5 га), де проходять навчально-польові практики, відпочивають і оздоровлюються студенти, викладачі та співробітники.

Університетська бібліотека є однією з найдавніших і найбагатших університетських бібліотек в Україні. Вона вміщує близько мільйона томів наукової, навчальної та художньої літератури, в тому числі понад 100 тисяч томів рідкісних видань і стародруків.

В університеті створено власне видавництво, оснащене засобами комп'ютерного набору та сучасною тиражувальною технікою. Кожного року кафедрами університету видається в середньому 150 найменувань навчальних та навчально-методичних посібників.

Багато цінних історичних експонатів і унікальних творів мистецтва зберігаються у картинній галереї та музеях університету.

Навчальні корпуси разом зі студентськими гуртожитками, спортивними майданчиками і залами, бібліотекою, навчально-дослідною агробіостанцією, навчальною майстернею, студентською їдальнею утворюють академічний комплекс-містечко.

Усі навчальні та житлові приміщення університету знаходяться у належному стані, який відповідає сучасним санітарно-гігієнічним вимогам і вимогам техніки безпеки. Аудиторії, лабораторії та навчальні кабінети обладнані достатньою кількістю робочих місць, мають безпосереднє природне освітлення, а також обладнані штучним освітленням. Температурний режим приміщень перебуває в межах норми. Усі приміщення мають природну вентиляцію, деякі обладнано кондиціонерами. В університеті немає підрозділів, у яких проводяться роботи з радіоактивними речовинами, джерелами іонізуючих випромінювань, шкідливими хімічними речовинами. Усі підрозділи університету та гуртожитки мають водопостачання, каналізацію та опалення. Водопостачання здійснюється від міської водопровідної мережі, каналізація підключена до міської каналізаційної мережі, опалення централізоване від котельні, що працює на природному газі.

Щорічно проводяться навчання та перевірка знань із питань охорони праці працівників, зайнятих на роботах з підвищеною небезпекою. За 2012-2017 рр. випадків виробничого травматизму в університеті не було.

Кожний факультет має у своєму розпорядженні необхідний аудиторно-лабораторний фонд, навчально-методичну та матеріально-технічну базу відповідно до потреб і специфіки організації освітнього процесу та наукової діяльності.

В університеті функціонує 23 комп'ютерні класи, 24 класи зі стаціонарним мультимедійним забезпеченням, 12 мобільних мультимедійних комплексів, у

навчальному процесі використовується понад 500 сучасних персональних комп'ютерів, об'єднаних у локальну мережу з доступом до мережі Internet. На 100 студентів університету (1746 осіб денної форми навчання та 595 осіб заочної) припадає 26 робочих комп'ютерних місць.

Комп'ютерні класи обладнані сучасними ПЕОМ і мають необхідне для виконання навчального плану ліцензійне програмне забезпечення. Усі робочі місця в комп'ютерних класах, а також всі кафедри факультету мають вихід до Internet. Між університетом та компанією Microsoft підписано угоду щодо участі університету у програмі Dream Spark, що дозволяє в повному обсязі забезпечити навчальні аудиторії такими ліцензійними продуктами як: Microsoft Windows, Windows Server, Visual Studio та інші. Крім того, університет має 40 ліцензій Public Open License для використання Microsoft Office 2003. Широко використовуються в університеті для освітнього процесу та внутрішнього документообігу вільно розповсюджувані програмні продукти, що розповсюджуються на основі General Public License GNU, а саме: операційні системи Debian GNU Linux, ASP Linux, Red Hat Fedora, Ubuntu, офісний пакет OpenOffice.Org, видавничі системи MikTEX, Scribus та інші. Для автоматизації оновлення операційних систем Debian GNU Linux та Ubuntu створено локальні репозиторії цих систем на одному із серверів університету. Це дозволяє користувачам цих систем своєчасно отримувати найсвіжіше вільне програмне забезпечення, а також значно знизити завантаженість каналу Інтернет. Для забезпечення самостійної роботи та якісної підготовки студентів університету створено файловий сервер, завдяки якому студенти, викладачі та співробітники університету мають вільний доступ до електронної бази навчальної літератури загальним обсягом понад 10 Гб та каталогу вільного програмного забезпечення обсягом понад 120 Гб. Для потреб наукової бібліотеки університету придбано та встановлено систему автоматизації бібліотек Ірбіс 32.

Матеріально-технічна база Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя відповідає сучасним вимогам, постійно удосконалюється та оновлюється. Значно покращити матеріально-технічне та інформаційне забезпечення підготовки фахівців вдалося шляхом придбання обладнання та ліцензійного програмного забезпечення за кошти проекту 145029-TEMPUS-1-2008-1-SETEMPUS-JPCR, на суму 45 тис. євро. Всі комп'ютерні класи були переоснащені новими комп'ютерами (44 шт.) та терміналами (32 шт. та 2 сервери). Крім того, придбано 2 сервери на основі двох 4 ядерних процесорів кожен; 3 мультимедійні проектори, два з яких інтерактивні і суміщають функцію проектора і електронної дошки; 2 ноутбуки; додаткове обладнання для роботи з мультимедіа (відеокамера, документ-камера). Комп'ютерні класи також оснащено ліцензійними аналітичними пакетами Mathematica, MathCad, Statistica, FastTEST PRO. У розпорядженні викладачів є ліцензійна копія пакету аналізу результатів тестування фірми Assesment Systems (програми Iteman, Rascale, Xcalibre), програма Winsteps та пакет розробки мультимедійних навчальних матеріалів Articulate.

У 2016-2017 навчальному році університет отримав та встановив нове обладнання за проектом Європейського Союзу 561785-EPP-1-2015-1-LT-EPPKA2-CBHE-JP на загальну суму близько 20 тис. євро. 37 комп'ютерів, 5 ноутбуків, принтери, сканер, мультимедійний проектор розміщені у двох комп'ютерних класах на історико-юридичному факультеті, навчально-науковому інституті точних наук і економіки та на кафедрах, які залучені до виконання проекту.

Багато років в університеті функціонує віртуальне навчальне середовище на

платформі системи управління навчанням Moodle. З 2012 року університет створив нове віртуальне навчальне середовище (vle.ndu.edu.ua).

Облік обладнання та матеріалів ведеться згідно з інструкцією бухгалтерського обліку в організаціях, які перебувають на державному бюджеті. Все обладнання, матеріали знаходяться на відповідному збереженні посадових осіб.

На кожному факультеті функціонують навчально-методичні кабінети, в яких створено всі умови для проведення навчальних занять та самостійної роботи студентів: наявні комп'ютери, мультимедійна апаратура, сканери, копіювальна техніка, відеомагнітофони, ноутбуки, телевізори, забезпечено доступ до ресурсів Internet мережі, електронної бібліотеки університету, зберігаються методичні рекомендації до написання курсових, дипломних та магістерських робіт, періодичні вітчизняні та закордонні видання, словники, завдання для самостійної роботи з дисциплін навчального плану.

Для занять студентів напряму підготовки 6.040104 Географія* освітнього ступеня бакалавр використовується матеріально-технічна база природничо-географічного факультету: 15 одиниць аудиторного фонду факультету загальною площею 808,53 м^2, із яких 9 аудиторій для проведення лекційно-практичних занять, 5 лекційних аудиторій, обладнаних сучасною мультимедійною апаратурою, 2 спеціалізованих навчально-методичних кабінети на 41 місць на базі електронно-обчислювальних машин AMD/DDR3: 4 Gb/HDD: 500 Gb, INTEL Core i3/DDR4: 8 Gb/HDD: 1Tb/ODD LG, Celeron 2.0 Ггц, Celeron 2.2 Ггц, AMD Duron 1.0 Ггц, HP ProBook 450 15,6 Dual-core i3 2,3 GHz/4 Gb/HDD 500 Gb/Intel HD Graphics 520 Wi-Fi/BT, які приєднані до мережі Internet. У навчальному процесі використовується програмне забезпечення STATISTICA, SPSS, Surfer, MapInfo, ArcGIS. Загальна кількість комп'ютерів на факультеті 57; 48 із них залучені до навчального процесу. В наявності є 3 копіювальні апарати, 5 сканерів та 9 принтерів.

Окрім цього, кафедра географії забезпечена необхідним обладнанням для проведення навчальних практик із топографії (теодоліти 2ТЗОП – 4 од., нівеліри 2 Н-10Л – 8 од., кіпрегелі КН з рейкою – 7 од.), метеорології та кліматології (барометри, анемометри, термометри), туризму (намети, спальні мішки, наплічники, каримати).

Усі навчальні аудиторії та кабінети забезпечені необхідною кількістю столів і стільців, обладнані для використання технічних засобів навчання (затемнення, демонстрації слайдів, відеофільмів тощо). Наявні площі навчальних приміщень та матеріально-технічні засоби дають можливість у повній мірі забезпечувати потреби освітнього процесу та соціально-побутового забезпечення студентів напряму підготовки 6.040104 Географія*.

Деканат факультету та фахові кафедри постійно працюють над удосконаленням матеріально-технічної бази. З метою поліпшення якості підготовки фахівців планується розширити комп'ютерну базу, замінити частину комп'ютерів, придбати додаткові мультимедійні засоби.

В організації освітнього процесу задіяно також чотири читальні зали (306 робочих місць), бібліотеку, а також спеціалізовані аудиторії інших кафедр університету.

Кафедра географії обладнана комп'ютерною технікою, підключена до мережі Internet.

В університеті здійснюються заходи щодо соціального захисту студентів і

працівників освітнього закладу. Заробітна плата викладачам і стипендія студентам виплачуються вчасно. Студенти, які першочергово потребують соціальної підтримки (студенти з-поміж дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, а також студентів, які в період навчання у віці 18-23 років залишились без батьків; студенти з-поміж осіб, які згідно із законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали в наслідок Чорнобильської катастрофи» мають пільги під час призначення стипендії; студенти з-поміж інвалідів), отримують у повному обсязі передбачені законом виплати. Так, у 2014 році було витрачено на студентів, які мають право на соціальний захист, кошти у обсязі 1 087 044 грн., у 2015 р. – 1 127 582 грн., у 2016 р. – 1 855 602 грн., у 2017 – 1 299 460 грн. У цілому, витрати на соціальну сферу за роками становили: у 2013 р. – 3599,9 тис. грн., 2014 р. – 3161,8 тис. грн., 2015 р. – 3538,8 тис. грн., 2016 р. – 2892 тис. грн., 2017 р. – 5002465 тис. грн.

Діє система морального та матеріального заохочення. Зокрема, щороку проводяться огляди-конкурси «Кафедра року», «Науковець року Університету», «Молодий науковець року Університету», за результатами яких проводиться нагородження переможців і призерів грошовими преміями, цінними подарунками, туристичними путівками, почесними грамотами тощо. Запроваджено премії Вченої ради університету за досягнення в науковій роботі та премії для молодих учених (по три премії кожної номінації).

Кращим студентам-відмінникам за рішенням Вченої ради університету призначається стипендія імені Миколи Гоголя. Імена студентів, які протягом усього періоду навчання в університеті були відмінниками і брали активну участь у громадській діяльності, заносяться до Почесної книги університету.

Під час підготовки й відзначення 200-річного ювілею М.В. Гоголя в університеті запроваджено медаль «Микола Гоголь», якою за рішенням ректорату і профкому нагороджуються викладачі та співробітники університету за вагомі особисті досягнення в науковій та науково-педагогічній діяльності.

Аналіз поданих даних дає підстави стверджувати, що матеріально-технічна база, комп'ютерне забезпечення університету загалом та природничо-географічного факультету зокрема, відповідає нормативним вимогам і дозволяє на сучасному рівні забезпечити якісну підготовку фахівців освітнього ступеня бакалавр із напряму підготовки 6.040104 Географія, що акредитується.*

8. Якість підготовки і використання випускників із напряму підготовки 6.040104 Географія*

Експертна комісія перевірила якість підготовки і використання випускників напряму підготовки 6.040104 Географія* у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя і встановила, що за роки навчання студенти отримують достатню гуманітарну, фундаментальну, природничо-наукову та професійну підготовку для виконання завдань, передбачених в освітній програмі.

У процесі самоаналізу щодо підготовки студентів напряму 6.040104 Географія*, було проведено комплексні контрольні роботи, зроблено аналіз результатів заліково-екзаменаційних сесій, проходження практики. Результати самоаналізу якості підготовки студентів відповідають нормативним вимогам щодо акредитації.

Під час акредитаційної експертизи експертною комісією було проведено комплексні контрольні роботи зі студентами напряму підготовки 6.040104 Географія* із дисциплін циклу гуманітарної і соціально-економічної підготовки з курсів «Філософія», «Історія України», «Українська мова»; із циклу математичної, природничо-наукової підготовки – з курсів «Метеорологія і кліматологія», «Геоморфологія», «Основи технологій виробництва»; з циклу професійної та практичної підготовки – з курсів «Основи туризму», «Історична географія» та «Рекреаційна географія».

У результаті проведення ККР, виявлено такі результати, зокрема:

- з циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки: абсолютна успішність – 96,3 %, якісний показник – 50,6, %, середній бал – 3,5;
- з циклу математичної, природничо-наукової підготовки: абсолютна успішність 96,2%, якісний показник – 53,8 %, середній бал – 3,5;
- з циклу професійної та практичної підготовки: абсолютна успішність 94,7 %, якісний показник – 50,7%, середній бал – 3,5.

Експертна комісія зазначає, що результати виконання комплексних контрольних робіт корелюються з показниками якості та успішності, що були виявлені у процесі проведення самоаналізу. Це свідчить про об'єктивність результатів самоаналізу та належний рівень підготовки студентів.

Експертна комісія вибірково перевірила звіти та щоденники практики і за результатами перевірки констатує їхню відповідність чинним вимогам і нормативам.

Навчальним планом підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.040104 Географія* передбачене проведення кількох видів педагогічної (пропедевтична, виробнича), туристичної та навчальної практик із географії. Загальний обсяг практичної підготовки становить 34,5 кредити.

Основним навчально-методичним документом практичної підготовки є навчальна програма практик, розроблена випусковою кафедрою. Вона регламентує всі питання організації та проведення практики (мету, зміст практики, бази практики, функції організаторів та керівників практики, науково-методичне, організаційне та матеріально-технічне забезпечення практики, обов'язки студентів-практикантів, порядок підведення підсумків, форми звітної документації та критерії оцінювання).

Перед педагогічною практикою проводиться інструктивно-настановча конференція під керівництвом провідних викладачів фахового та педагогічного напрямків. На конференції студенти отримують конкретні завдання, інструктаж щодо звітності й порядку проходження практики. Педагогічна практика проводиться у загальноосвітніх навчальних закладах м. Ніжина, з якими університет має відповідні угоди. Місцем проведення навчальної практики з географії є навчально-наукова база «Лісове озеро» (с. Ядути Борзнянського району). Окрім цього, проводяться маршрутні практики зі студентами 2 і 3 курсів у південних і західних регіонах України. Після завершення практики студенти подають звітну документацію встановленого зразку. Структура звітів дає можливість повною мірою показати виконання студентами основних положень програми практики з використанням таблиць, графіків, діаграм тощо. Питання про стан проходження студентами практик постійно аналізуються на засіданнях кафедри географії і вченої ради факультету.

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

Про належний рівень професійної підготовки випускників свідчать показники якості проходження педагогічної практики, які, зокрема, за 2013-2017 рр. склали 83,5 %.

Державна атестація випускників IV курсу напряму підготовки 6.040104 Географія* складається із комплексного кваліфікаційного екзамену з географії або захисту випускної дипломної роботи бакалавра.

Рівень виконання випускних дипломних робіт відповідає вимогам, що висуваються до такого типу робіт. Тематика дипломних робіт розробляється фаховими кафедрами. Наявна відповідна організаційно-методична документація щодо їхнього написання, а до рецензування залучаються провідні фахівці з науковими ступенями та вченими званнями. Упродовж 2013-2017 років студентами-бакалаврами напряму підготовки 6.040104 Географія* було захищено 36 дипломних робіт. Майже усі роботи (97,2 %) були захищені на «відмінно». На засіданнях випускової кафедри систематично аналізуються питання підготовки та якості виконання кваліфікаційних робіт.

Таким чином, аналіз результатів виконання бакалаврами напряму підготовки, що акредитується, комплексних контрольних робіт, захисту практики та результатів останньої перед акредитацією сесії свідчить про належний рівень фахової підготовки студентів освітнього ступеня бакалавр із напряму підготовки 6.040104 Географія у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя.*

9. Перелік зауважень (приписів) контролюючих органів та заходи з їхнього усунення

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 15.03.2013 року № 695-л проводилася експертиза підготовки бакалаврів напряму 6.040104 Географія* у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Експертна комісія у складі Мезенцева Костянтина Володимировича, професора кафедри економічної та соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктора географічних наук, професора, голови комісії та Джамана Василя Олексійовича – завідувача кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктора географічних наук, професора працювала з 19 по 21 березня 2013 року.

Комісія розглянула подані матеріали Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, провела їхню перевірку на місці і дала експертну оцінку можливості освітньої діяльності щодо підготовки фахівців освітніх рівнів бакалавра, спеціаліста, магістра. За результатами перевірки комісія зробила висновки про те, що кадрове, методичне та матеріальне забезпечення у цілому відповідають встановленим вимогам до названого рівня навчальної підготовки і можуть забезпечити державну гарантію якості освіти.

Водночас комісією були висловлені зауваження, які не впливали на рішення про акредитацію, але урахування яких сприятиме поліпшенню підготовки фахівців напряму підготовки 6.040104 Географія*:

- посилити рівень забезпеченості студентів географічного відділення комп'ютерною технікою шляхом створення у географічному корпусі ще одного комп'ютерного класу з установкою у ньому ліцензійних програм ArtGis та ще однієї лекційної аудиторії з мультимедійним обладнанням;
- покращити змістовне наповнення офіційного сайту факультету, де повніше представити наукові та навчальні здобутки кафедри географії;
- активізувати роботу аспірантури за спеціальністю 11.00.02 – економічна та соціальна географія, яка була відкрита при кафедрі географії у 2012 р.;
- підвищити рівень участі викладачів кафедри у конкурсах на отримання грантів і наукових тем, які фінансуються коштом державного бюджету;
- створити на кафедрі електронний фонд навчально-методичних комплексів дисциплін, який би містив навчальну, робочу програми, завдання для самостійної роботи, текст лекцій, екзаменаційні питання тощо з дисциплін професійної та практичної підготовки студентів;
- у навчальному плані 5-го курсу спеціальності 7.04010401 Географія і біологія забезпечити аналогічне до бакалаврату відсоткове співвідношення між географічними та біологічними дисциплінами (60% – географічні дисципліни, 40% – біологічні дисципліни);
- ввести державний екзамен з фаху (географії) на 5-у курсі, оскільки студенти отримують освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст, але при цьому не складають державної атестації.

Упродовж 2013-2017 рр. викладачами кафедри географії, за сприяння керівництва Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, було вжито усіх можливих заходів для усунення зауважень експертної комісії.

Питання щодо покращання забезпеченості студентів географічного відділення комп'ютерної технікою практично вирішене. Ліцензійне програмне забезпечення ArcGIS 10.1 встановлено в комп'ютерному класі (ауд. 417), де проводяться заняття із дисциплін «Геоінформаційні технології в географії» та «Організація і методика наукових географічних досліджень». Для проведення занять з інших дисциплін, які потребують використання програми Google Earth, використовуються комп'ютерні класи в ауд. 429 та 413. Щодо створення ще однієї аудиторії з мультимедійним обладнанням, то це завдання також виконано (ауд. 434).

Осучаснення інформації про кафедру географії та удосконалення її змістовного наповнення на сайті факультету є предметом постійної уваги викладачів. На офіційному сайті природничо-географічного факультету подано досить детальну та різноманітну інформацію про кафедру географії – від історії її формування до наукових публікацій викладачів. Значна увага приділена характеристиці кадрового складу (розділ «Персоналії») кафедри географії та результатам проведення навчально-польових практик. Щодо останніх, то на сайті представлені відео і презентації про проходження навчальних практик студентами напряму підготовки 6.040104 Географії* за 2013-2017 роки. Відповідно до висловлених зауважень на сайті факультету подано більш детальну інформацію про результати наукової роботи, що відображено як у презентації «Кафедра географії», так і в розділі «Наукові праці».

Починаючи з 2013-2014 н.р. значно активізувалася робота аспірантури. У різні роки в аспірантурі кафедри географії навчалося: 2013-2014 н.р. – 2 особи, 2014-2015 н.р. – 5 осіб, 2015-2016 н.р. – 6 осіб. Після імплементації постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» кафедра географії отримала ліцензію на провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за спеціальністю 103 Науки про Землю (освітня програма «Економічна та соціальна географія»). У 2017-2018 н.р. за програмою підготовки доктора філософії навчається два аспіранти. Ще два аспіранти продовжують навчання в аспірантурі за попередньою системою підготовки фахівців вищої кваліфікації.

Помітно активізувалася робота викладачів кафедри географії щодо подання проектів на конкурс для отримання грантів, які фінансуються коштом державного бюджету чи міжнародних фондів. Упродовж 2013-2017 рр. кафедрою було підготовлено та подано на конкурс Міністерства освіти і науки України, а також на конкурс малих грантів НЕЦУ (фінансування з ЄС) три наукові проекти: 1. Структурно-територіальні трансформації аграрного сектора та сільських територій Полісся: причини, наслідки, шляхи оптимізації. 2. Оптимізація мережі загальноосвітніх навчальних закладів сільських територій Чернігівської області в умовах адміністративно-територіальної реформи. 3. Кліматичні зміни на Чернігівщині: регіональні особливості, наслідки, ризики, моделі адаптації. На жаль, жоден із проектів за рейтинговим оцінюванням не набрав достатньої кількості балів для того, щоб отримати фінансування. Робота кафедри у цьому напрямку триває.

Відповідно до висловлених експертною комісією зауважень і пропозицій на кафедрі географії проведена значна робота зі створення електронного фонду навчально-методичних комплексів. Йдеться про навчальні і робочі програми, завдання для самостійного роботи, екзаменаційні питання тощо. Значна частина зазначених матеріалів виставлена для загального використання студентів в освітньому середовищі Moodle Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та в репозитарії бібліотеки.

У навчальній роботі кафедри географії, природничо-географічного факультету були враховані зауваження членів експертної комісії щодо відсоткового співвідношення між географічними та біологічними дисциплінами у навчальних планах 5 курсу, а також щодо введення атестаційного іспиту з фаху на освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліст. У нинішніх умовах зазначені зауваження взагалі втратили актуальність, оскільки підготовка студентів ведеться лише на освітніх рівнях бакалавр і магістр.

Експертна комісія констатує, що рекомендації, вказані контролюючими органами щодо підготовки фахівців з напряму підготовки 6.040104 Географія у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, враховані в роботі колективом кафедри географії та природничо-географічного факультету.*

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

10. Опис внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності

У Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя діє внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності, яка є однією з трьох складових частин Європейських стандартів і рекомендацій (ESG), що гарантує якість освітнього процесу в університеті та конкурентні переваги на ринку вищої освіти національного та світового рівнів. Рішення про створення в НДУ імені Миколи Гоголя Центру забезпечення якості освіти, акредитації та ліцензування освітньої діяльності було прийнято Вченою радою 28 січня 2015 р. (протокол №6) та імплементовано наказом ректора університету №56 від 23 лютого 2015 р.

Згідно з положенням про Центр забезпечення якості освіти, акредитації та ліцензування освітньої діяльності та плану його роботи реалізовується низка напрямів аналізу якості освітньої діяльності. До цього процесу долучаються кафедри, деканати, методичні комісії факультетів та університету, соціологічна служба університету, магістранти програми «Освітні вимірювання».

1. Умови навчання поліпшуються завдяки моніторингу:

- якості навчальних планів, навчальних і робочих програм, планів аудиторних занять, системи та критеріїв оцінювання, ресурсів навчання;
- оцінки студентами якості освітньої діяльності викладача (анкетування);
- якості навантаження викладачів.

2. Зміст викладання навчальних дисциплін удосконалюється шляхом аналізу методичною комісією факультету змісту навчальних програм, перевірки врахування викладачами рекомендацій фахівців, роботодавців, колег.

3. Поліпшенню якості викладання сприяє:

- аналіз анкетування «Викладач очима студентів»;
- обговорення взаємних відвідувань занять викладачами.

4. Якість навчання перевіряється шляхом:

- проведення щорічних ректорських контрольних робіт;
- щорічного аналізу звітів голів Атестаційних екзаменаційних комісій.

5. Зростанню професійних компетентностей викладачів і співробітників сприяють:

- стажування в інших навчальних та наукових установах, громадських організаціях;
- робота в методичних об'єднаннях факультетів та університету;
- участь у всеукраїнських та міжнародних професійних асоціаціях та спілках.

6. Ефективність запроваджених курсів та модулів перевіряється шляхом моніторингу фахівців, що працюють в галузі, зокрема, що навчалися в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. На основі результатів анкетування фахівців та роботодавців розробляються рекомендації щодо вдосконалення змістовного наповнення навчальних планів, програм, видів форм занять.

7. У межах готовності до акредитаційного самоаналізу проводиться визначення рівня наукової та професійної активності науково-педагогічних

працівників, який засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох умов, зазначених у пункті 5 приміток Ліцензійних умов.

8. Якість інформаційних систем управління вибудовується на основі анкетування здобувачів та викладачів.

9. Публічність інформації оновлюється шляхом моніторингу сайту університету.

Експертна комісія зазначає, що в університеті створено внутрішню систему забезпечення якості освіти, яка має відповідні рівні та охоплює діяльність всіх суб'єктів освітнього процесу, контролюється і координується відповідними структурами.

11. Зауваження, що були зроблені під час попередньої експертизи поданих до МОН акредитаційних матеріалів

За результатами попередньої експертизи поданих матеріалів акредитаційної справи у Державну освітню установу «Навчально-методичний центр з питань якості освіти» було рекомендовано експертній комісії Міністерства освіти і науки України звернути увагу на:

1. Відсутність в акредитаційних матеріалах інформації щодо опису внутрішньої системи забезпечення якості освіти в університеті, що є порушенням вимог п. 9 пп. 2 Постанови КМ України № 978 від 09.08. 2001 р.

Перевірка інформації щодо наявності в університеті внутрішньої системи забезпечення якості освіти засвідчила: в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя діє внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності, яка є однією з трьох складових частин Європейських стандартів і рекомендацій (ESG), що гарантує якість освітнього процесу в університеті та конкурентні переваги на ринку вищої освіти національного та світового рівнів. Контроль за її функціонуванням здійснює Центр забезпечення якості освіти, акредитації та ліцензування освітньої діяльності (протокол і наказ про його створення додаються). Система внутрішнього забезпечення якості освіти в університеті містить такі складники: 1) систему забезпечення якості вищої освіти; 2) систему забезпечення якості освітньої діяльності.

Забезпечення якості вищої освіти в університеті передбачає оцінювання результатів навчання (набутих компетентностей) студентів, встановлення їхньої відповідності наявним стандартам.

Забезпечення якості освітньої діяльності університету включає такі заходи як затвердження, моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм, посилення кадрового потенціалу університету, розвиток інформаційних систем з метою підвищення ефективності управління освітнім процесом, участь університету в національних і міжнародних рейтингових дослідженнях закладів вищої освіти, анкетування учасників освітнього процесу, сприяння підвищенню кваліфікації науково-педагогічних працівників, проведення заходів із виявлення та запобігання академічного плагіату у працях викладачів і здобувачів вищої освіти.

Система оцінювання результатів навчання в університеті має вхідний, поточний та підсумковий види контролю. Результати навчання здобувачів вищої освіти в університеті оцінюються за 100-бальною шкалою, чотирибальною – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», шкалою ЄКТС. Критерії

оцінювання є обов'язковим компонентом програми навчальної дисципліни. Складовою системи моніторингу якості освітньої діяльності є щорічні університетські конкурси: «Кафедра року», «Науковець року університету», «Молодий науковець року університету».

12. Загальні висновки і пропозиції

На підставі проведеної акредитаційної експертизи комісією зроблено такі висновки:

– випускова кафедра географії має науковий потенціал, який відповідає акредитаційним вимогам;

– план підвищення кваліфікації науково-педагогічного персоналу, що забезпечує підготовку фахівців напряму підготовки 6.040104 Географія*, виконується;

– робота щодо збереження контингенту студентів проводиться на належному рівні;

– напрям підготовки 6.040104 Географія* повністю забезпечено нормативно-правовими документами;

– підготовка фахівців має належне навчально-методичне забезпечення, навчальні плани виконуються у повному обсязі;

– кадрове забезпечення відповідає нормативним вимогам щодо підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр»;

– матеріально-технічне забезпечення напряму підготовки 6.040104 Географія* відповідає акредитаційним вимогам;

– аналіз результатів екзаменаційної сесії, педагогічних практик, порівняльний аналіз результатів виконання ККР у процесі проведення самоаналізу й експертизи свідчать про достатній рівень сформованості у студентів професійних умінь і навичок.

Експертна комісія вважає за необхідне висловити також певні пропозиції з метою поліпшення якості підготовки фахівців у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя з напряму підготовки 6.040104 Географія* галузі знань 0401 Природничі науки освітнього ступеня «бакалавр», зокрема:

1. Збільшити на факультеті кількість аудиторій із стаціонарним мультимедійним обладнанням для покращання якості навчання студентів з напряму підготовки 6.040104 Географія*.

2. Активізувати дистанційне навчання через наявне в університеті віртуальне навчальне середовище УНІКОМ на платформі системи управління Moodle, використовуючи його можливості для роботи, насамперед, із студентами-заочниками, а також для самостійної роботи студентів денної форми навчання.

3. Розглянути питання про ліцензування та повноцінне функціонування на кафедрі географії аспірантури для підготовки докторів філософії за спеціальністю 106 Географія (освітня програма: економічна та соціальна географія).

4. Активізувати роботу викладачів кафедри географії щодо публікації результатів наукових досліджень у виданнях, які індексовані у науковометричних

базах, насамперед Scopus та Web of Science, а також щодо подання проектів на конкурс для отримання грантів, які фінансуються коштом державного бюджету чи міжнародних фондів.

5. Посилити участь викладачів кафедри у виконанні госпдоговірної наукової тематики у рамках реалізації програм соціально-економічного та екологічного розвитку Чернігівської області.

ПРИКІНЦЕВИЙ ВИСНОВОК

На підставі вищезазначеного експертна комісія Міністерства освіти і науки України зробила висновок про можливість чергової акредитації напряму підготовки 6.040104 Географія* у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя за освітнім ступенем «бакалавр» із сукупним ліцензованим обсягом 125 осіб (75 осіб денної та 50 осіб заочної форм навчання).

Голова експертної комісії:
доктор географічних наук, доцент,
декан факультету біології, географії і екології
Херсонського державного університету **І.О. Пилипенко**

Експерт:
кандидат географічних наук, доцент
завідувач кафедри географії Національного
педагогічного університету імені Михайла
Драгоманова **В.Г. Щабельська**

23.02.2018 р.

З експертними висновками ознайомлений:
Т.в.о. ректора Ніжинського державного
університету імені Миколи Гоголя,
кандидат технічних наук, доцент **С.М. Давиденко**

Додаток 1

ЗВЕДЕНІ ВІДОМОСТІ
про дотримання ліцензійних умов у сфері вищої освіти

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ
дотримання кадрових і технологічних вимог щодо матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітньої діяльності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя у сфері вищої освіти з напряму підготовки 6.040104 Географія* Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності закладів освіти (перший (бакалаврський) рівень) відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187

Найменування показника (нормативу)	Значення показника (нормативу) за освітнім ступенем бакалавр	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
1	2	3	4
КАДРОВІ ВИМОГИ щодо забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти			
Започаткування провадження освітньої діяльності			
1. Наявність у закладі освіти підрозділу чи кафедри, відповідальних за підготовку здобувачів вищої освіти	+	+	-
2. Наявність у складі підрозділу чи кафедри, відповідальних за підготовку здобувачів вищої освіти, тимчасової робочої групи (проектної групи) з науково-педагогічних працівників, на яку покладено відповідальність за підготовку здобувачів вищої освіти за певною спеціальністю	три особи, що мають науковий ступінь та/або вчене звання	1 к.г. н., доц.: Афоніна О.О., 1 д.пед.н., проф.: Криловець М.Г., 1 д.г.н., проф.: Барановський М.О	-
3. Наявність у керівника проектної групи (гаранта освітньої програми):			
1) наукового ступеня та/або вченого звання за відповідною або спорідненою спеціальністю	+	+	-
2) наукового ступеня та вченого звання за відповідною або спорідненою спеціальністю		+	
3) стажу науково-педагогічної та/або наукової роботи не менш як 10 років (до 6 вересня 2019 р. для початкового рівня з	+	+	-

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

урахуванням стажу педагогічної роботи)			
Провадження освітньої діяльності			
4. Проведення лекцій з навчальних дисциплін науково-педагогічними (науковими) працівниками відповідної спеціальності за основним місцем роботи (мінімальний відсоток визначеної навчальним планом кількості годин):			
1) які мають науковий ступінь та/або вчене звання (до 6 вересня 2019 р. для початкового рівня з урахуванням педагогічних працівників, які мають вищу категорію)	50	86,6	+36,6
2) які мають науковий ступінь доктора наук або вчене звання професора	10	24	+14
3) які мають науковий ступінь доктора наук та вчене звання			
5. Проведення лекцій з навчальних дисциплін, що забезпечують формування професійних компетентностей, науково-педагогічними (науковими) працівниками, які є визнаними професіоналами з досвідом роботи за фахом (мінімальний відсоток визначеної навчальним планом кількості годин):			
1) дослідницької, управлінської, інноваційної або творчої роботи за фахом			
2) практичної роботи за фахом	10	16	+6
6. Проведення лекцій, практичних, семінарських та лабораторних занять, здійснення наукового керівництва курсовими, дипломними роботами (проектами), дисертаційними дослідженнями науково-педагогічними (науковими) працівниками, рівень наукової та професійної активності кожного з яких засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох умов, зазначених у пункті 5 приміток	підпункти 1 – 16 пункту 5 приміток	Усі науково-педагогічні працівники відповідають вимогам приміток п.5 додатка 12 до Ліцензійних умов	Кушерець Т.В.: 3 8 10 14 Рудюк Т.В.: 2 10 14 16 Луняк Є.М.: 2 8 10 11 12 Ісаєнко К.П.: 3 7 8 16 Шугалій Н.Є.: 2 15 16 Барановський Ф.В.: 7 8 10 11 16 Філоненко Ю.М..: 2 14 16 Шовкун Т.М.: 3 9 10 14 16

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

			Остапчук В.В.: 2 3 9 14 16 Барановська О.В.: 1 2 3 9 16 Філоненко І.М.: 2 3 9 14 16 Барановський М.О. 1 2 3 7 8 9 10 11 14 16 Мирон І.В.: 2 3 9 14 16 Бездухов О.А.: 2 3 14 Смаль В.В.: 1 2 3 8 11 12 16 Папуча М.В. 2 3 8 10 12 Коваленко Є.І.: 2 3 4 7 8 10 11 14 Криловець М.Г.: 2 3 4 7 8 10 11 Марченкова А.І.: 3 14 16 Мельничук О.В.: 1 2 3 8 10 13 14 Афоніна О.О.: 2 9 14 16 Городецька М.О.: 8 10 14 16 Бугаєць Н.О.: 1 15 16 Пасічник С.В.: 3 9 14 16 Лисенко Г.М.: 3 9 14 16 Кузьменко Л.П.: 3 9 14 16 Кедров Б.Ю.: 3 9 16 Приплавко С.О.: 2 3 9 11 16 Коваленко С.О.: 3 9 16 Дубровська Л.О.: 2 3 10 14 16 Блажко М.І.: 2 5 8 9 10 14 15 16 Потапенко М.В.: 5 9 15 Корнєєва Л.Л.: 5 8 9 16 Городецька І.А.: 1 2 3 11 14 16 Щотка О.П.: 3 5 7 10 11 16 Лобань Л.О.: 3 9 10 14 16

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

7. Наявність випускової кафедри із спеціальної (фахової) підготовки, яку очолює фахівець відповідної або спорідненої науково-педагогічної спеціальності:			
1) з науковим ступенем доктора наук та вченим званням			
2) з науковим ступенем та вченим званням	+	+	-
3) з науковим ступенем або вченим званням			
8. Наявність трудових договорів (контрактів) з усіма науково-педагогічними працівниками та/або наказів про прийняття їх на роботу	+	+	-
ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИМОГИ щодо матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти			
Започаткування провадження освітньої діяльності			
1. Забезпеченість приміщеннями для проведення навчальних занять та контрольних заходів (кв. метрів на одну особу для фактичного контингенту студентів та заявленого обсягу з урахуванням навчання за змінами)	2,4	6,7	+4,3
2. Забезпеченість мультимедійним обладнанням для одночасного використання в навчальних аудиторіях (мінімальний відсоток кількості аудиторій)	30	35	+5
3. Наявність соціально-побутової інфраструктури:			
1) бібліотеки, у тому числі читального залу	+	+	-
2) пунктів харчування	+	+	-
3) актового чи концертного залу	+	+	-
4) спортивного залу	+	+	-
5) стадіону та/або спортивних майданчиків	+	+	-
6) медичного пункту	+	+	-
4. Забезпеченість здобувачів вищої освіти гуртожитком (мінімальний відсоток потреби)	70	100	+30
Провадження освітньої діяльності			
5. Забезпеченість комп'ютерними робочими місцями, лабораторіями,	+	+	-

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

полігонами, обладнанням, устаткуванням, необхідними для виконання навчальних планів			
ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИМОГИ щодо навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти			
Започаткування провадження освітньої діяльності			
1. Наявність опису освітньої програми	+	+	-
2. Наявність навчального плану та пояснювальної записки до нього	+	+	-
Провадження освітньої діяльності			
3. Наявність робочої програми з кожної навчальної дисципліни навчального плану	+	+	-
4. Наявність комплексу навчально-методичного забезпечення з кожної навчальної дисципліни навчального плану	+	+	-
5. Наявність програми практичної підготовки, робочих програм практик	+	+	-
6. Забезпеченість студентів навчальними матеріалами з кожної навчальної дисципліни навчального плану	+	+	-
7. Наявність методичних матеріалів для проведення атестації здобувачів	+	+	-
ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИМОГИ щодо інформаційного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти			
Започаткування провадження освітньої діяльності			
1. Забезпеченість бібліотеки вітчизняними та закордонними фаховими періодичними виданнями відповідного або спорідненого профілю, в тому числі в електронному вигляді	не менш як чотири найменування	дев'ять найменувань	+5
2. Наявність доступу до баз даних періодичних наукових видань англійською мовою відповідного або спорідненого профілю (допускається спільне користування базами кількома закладами освіти)	+	+	-
Провадження освітньої діяльності			

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

3. Наявність офіційного веб-сайту закладу освіти, на якому розміщена основна інформація про його діяльність (структура, ліцензії та сертифікати про акредитацію, освітня/ освітньо-наукова/ видавнича/ атестаційна (наукових кадрів) діяльність, навчальні та наукові структурні підрозділи та їх склад, перелік навчальних дисциплін, правила прийому, контактна інформація)	+	+	-
4. Наявність електронного ресурсу закладу освіти, який містить навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін навчального плану, в тому числі в системі дистанційного навчання (мінімальний відсоток навчальних дисциплін)	50	60	+10

Голова експертної комісії:
декан факультету біології, географії і екології
Херсонського державного університету
доктор географічних наук, доцент **І.О. Пилипенко**

Експерт:
завідувач кафедри географії Національного
педагогічного університету
імені Михайла Драгоманова,
кандидат географічних наук, доцент **В.Г. Щабельська**

23.02. 2018 р.

З експертними висновками ознайомлений:
Т.в.о. ректора Ніжинського державного
університету імені Миколи Гоголя,
кандидат технічних наук, доцент **С.М. Давиденко**

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

Додаток 2

Дотримання нормативних вимог Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя щодо якісних характеристик підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем освіти з напряму 6.040104 Географія*

Найменування показника (нормативу)	Норматив	Фактичне	Відхилення
1	2	3	4
1. Умови забезпечення державної гарантії якості вищої освіти			
1.1. Виконання навчального плану за показником: перелік навчальних дисциплін, години, форми контролю, %	100	100	-
1.2. Підвищення кваліфікації, викладачів постійного складу за останні 5 років, %	100	100	-
1.3. Чисельність науково-педагогічних працівників, що обслуговують спеціальність і працюють у навчальному закладі за основним місцем роботи, які займаються вдосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими дослідженнями, підготовкою підручників та навчальних посібників, %	100	100	-
2. Результати освітньої діяльності (рівень підготовки фахівців), не менше %			
2.1. Рівень знань студентів з гуманітарної та соціально-економічної підготовки:			
2.1.1. Успішно виконані контрольні завдання, %	90	96,3	+6,3
2.1.2. Якісно виконані контрольні завдання (оцінки «5» і «4»), %	50	50,6	+0,6
2.2. Рівень знань студентів з природничо-наукової (фундаментальної) підготовки:			
2.2.1. Успішно виконані контрольні завдання, %	90	96,2	+6,2
2.2.2. Якісно виконані контрольні завдання (оцінки «5» і «4»), %	50	53,8	+3,8
2.3. Рівень знань студентів зі спеціальної (фахової) підготовки:			
2.3.1. Успішно виконані контрольні завдання, %	90	94,7	+4,7
2.3.2. Якісно виконані контрольні завдання (оцінки «5» і «4»), %	50	50,7	+0,7
3. Організація наукової роботи			
3.1. Наявність у структурі навчального закладу наукових підрозділів та	+	+	-

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

результатів їх діяльності			
3.2. Участь студентів у науковій роботі, (наукова робота на кафедрах та лабораторіях, участь у наукових конференціях, конкурсах, виставках, профільних олімпіадах тощо)	+	+	-

Голова експертної комісії:
декан факультету біології, географії і екології
Херсонського державного університету
доктор географічних наук, доцент **І.О. Пилипенко**

Експерт:
завідувач кафедри географії Національного
педагогічного університету
імені Михайла Драгоманова,
кандидат географічних наук, доцент **В.Г. Щабельська**

23.02. 2018 р.

З експертними висновками ознайомлений:
Т.в.о. ректора Ніжинського державного
університету імені Миколи Гоголя,
кандидат технічних наук, доцент **С.М. Давиденко**

Додаток 3

РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ КОМПЛЕКСНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

студентами напряму підготовки 6.040104 Географія* у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя

№ з/п	Дисципліна	Шифр і назва спеціальності	Група	Кількість студентів	Виконували ККР		Одержали оцінки під час акредитаційної експертизи								Абсолютна успішність, %	Якість,%	Самоаналіз	
					Кількість	%	5	%	4	%	3	%	2	%			Абсолютна успішність, %	Якість,%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Напрям підготовки 6.040104 "Географія"																		
Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки																		
1	Історія України	014 Середня освіта (Географія)	21-гт, 21-гб	24	22	92	0	0	11	50	10	46	1	4	96,0	50,0	95	52
2	Філософія	6.040104 Географія*	31-гт, 31-гб	25	24	96	1	4,2	11	45,8	11	45,8	1	4,2	95,8	50,0	100	52
3	Українська мова	6.040104 Географія*	41-гт, 41-гб	33	33	100	0	0	17	51,5	15	45,5	1	3,0	97,0	51,5	100	50
	Разом із циклу			***82***	***79***	***96,3***	***1***	***1,3***	***39***	***49,4***	***36***	***45,6***	***3***	***3,7***	***96,3***	***50,6***	***98,3***	***51,3***
Цикл математичної, природничо-наукової підготовки																		
4	Метеорологія і кліматологія	014 Середня освіта (Географія)	21-гт, 21-гб	24	23	95,8	1	4,3	13	56,5	8	34,9	1	4,3	95,7	60,8	100	61,9
5	Геоморфологія	6.040104 Географія*	31-гт, 31-гб	25	23	92	1	4,3	11	47,8	10	43,6	1	4,3	95,7	52,1	100	52,0
6	Основи технології виробництв	6.040104 Географія*	41-гт, 41-гб	33	32	97,0	1	3,1	15	46,9	15	46,9	1	3,1	96,9	50,0	97,0	50,0
	Разом із циклу			***82***	***78***	***95,1***	***3***	***3,8***	***39***	***50,0***	***33***	***42,4***	***3***	***3,8***	***96,2***	***53,8***	***98,7***	***53,8***
Цикл професійної та практичної підготовки																		
7	Історична географія	014 Середня освіта	21-гт, 21-гб	24	22	91,7	0	0	11	50,0	9	41,0	2	9,0	91,0	50,0	95,2	52,4

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

Цикл професійної та практичної підготовки																		
7	Історична географія	014 Середня освіта (Географія)	21-гт, 21-гб	24	22	91,7	0	0	11	50,0	9	41,0	2	9,0	91,0	50,0	95,2	52,4
8	Основи туризму	6.040104 Географія*	31-гт, 31-гб	24	22	91,7	0	0	11	50,0	10	45,5	1	4,5	95,5	50,0	100	52,0
9	Рекреаційна географія	6.040104 Географія*	41-гт, 41-гб	33	31	93,9	4	13,0	12	38,6	14	45,2	1	3,2	96,8	51,6	100	51,6
	Разом із циклу			***81***	***75***	***92,3***	***4***	***5,3***	***34***	***45,4***	***33***	***44,0***	***4***	***5,3***	***94,7***	***50,7***	***98,5***	***51,9***
	Усього			**245**	**232**	**94,7**	**8**	**3,4**	**112**	**48,3**	**102**	**44,0**	**10**	**4,3**	**95,7**	**51,7**	**98,5**	**52,3**

Голова експертної комісії:
доктор географічних наук, доцент, декан факультету біології, географії
і екології Херсонського державного університету **І.О. Пилипенко**

Експерт:
кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії
Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова **В.Г. Щабельська**

23.02. 2018 р.

З експертними висновками ознайомлений:
Т.в.о. ректора Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя,
кандидат технічних наук, доцент **С.М. Давиденко**

УКРАЇНА Ідент.код 02125668 Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Голова експертної комісії І.О. Пилипенко

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № 6
засідання Вченої ради
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

від 28 січня 2015 р.

СЛУХАЛИ: Про створення Центру забезпечення якості освіти, акредитації та ліцензування освітньої діяльності.

УХВАЛИЛИ: Згідно із Законом України «Про вищу освіту» з метою забезпечення моніторингу та системного контролю за якісним рівнем освітнього процесу відповідно до стандартів вищої освіти і акредитаційних вимог створити в університеті Центр забезпечення якості освіти, акредитації та ліцензування освітньої діяльності.

Голова Вченої ради **О.Д.Бойко**

Міністерство освіти і науки України

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Наказ

23 лютого 2015 р. м.Ніжин № 56

Про створення Центру забезпечення

якості освіти, акредитації та

ліцензування освітньої діяльності

Відповідно до розділу V Закону «Про вищу освіту» та з метою посилення орієнтації управління на якісні аспекти, забезпечення всіх рівнів управління інформацією щодо якості освіти, підвищення рівня підготовки фахівців шляхом розробки відповідних технологій і здійснення цілеспрямованого моніторингу навчальних досягнень студентів, вивчення потреб суспільства в освітніх послугах, змін попиту на окремі спеціальності, проведення аналізу відповідності діяльності університету щодо підготовки фахівців з вищою освітою за напрямами (спеціальностями) державним вимогам, координації роботи між структурними підрозділами університету щодо проведення процедури акредитації (ліцензування), контролю за дотриманням ліцензійних умов проведення освітньої діяльності, **наказую:**

1. Створити Центр забезпечення якості освіти, акредитації та ліцензування освітньої діяльності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

2. Затвердити Положення про Центр забезпечення якості освіти, акредитації та ліцензування освітньої діяльності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

3. Начальнику відділу кадрів (Лапку Ф.С.) і головному бухгалтеру (Захлинюк Т.Д.) внести відповідні зміни до штатного розпису та кошторису університету.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на проректора з науково-педагогічної та методичної роботи доц. Самойленка О.Г.

Ректор університету **О.Д.Бойко**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор університету_____ О.Д.Бойко

«23» _____ 2015 р.

ПОЛОЖЕННЯ
про Центр забезпечення якості освіти, акредитації та ліцензування освітньої діяльності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Це Положення встановлює загальні засади роботи Центру забезпечення якості освіти, акредитації та ліцензування освітніх послуг (далі – Центр), його структуру, завдання, функції, права й обов'язки, відповідальність співробітників.

І. Загальні положення

1.1. Центр є структурним підрозділом університету і створений з метою посилення орієнтації управління на якісні аспекти, забезпечення всіх рівнів управління інформацією щодо якості освіти, підвищення рівня підготовки фахівців шляхом розробки відповідних технологій і здійснення цілеспрямованого моніторингу навчальних досягнень студентів, вивчення потреб суспільства в освітніх послугах, змін попиту на окремі спеціальності, проведення аналізу відповідності діяльності університету щодо підготовки фахівців з вищою освітою за напрямами (спеціальностями) державним вимогам, координації роботи між структурними підрозділами університету щодо проведення процедури акредитації (ліцензування), контролю за дотриманням ліцензійних умов щодо проведення освітньої діяльності тощо.

1.2. У своїй діяльності Центр керується чинним законодавством України, Постановами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, Статутом університету, наказами та розпорядженнями ректора університету, цим Положенням.

1.3. Діяльність Центру базується на принципах науковості, наступності та безперервності, об'єктивності, відкритості та інформаційної доступності, поваги, співробітництва, колегіальності, демократизму, оперативності, системного підходу до розробки і упровадження в навчальний процес сучасних наукових досягнень національної та зарубіжної вищої школи з проблем забезпечення та моніторингу якості освіти.

1.4. У даному положенні використовуються такі терміни:

Акредитація освітньої програми - оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності вищого навчального закладу за цією програмою на предмет: відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання; досягнення заявлених у програмі результатів навчання.

Ліцензування - процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності.

Моніторинг – це спеціально організований, постійний, цільовий контроль і діагностика стану освіти на базі систематизації існуючих джерел інформації, а також спеціально організованих досліджень і вимірювань з метою зіставлення реального стану з очікуваними результатами, відстеження ходу будь-яких процесів за чітко визначеним показником.

Моніторинг якості освіти – це спеціальна система збору, обробки, зберігання та розповсюдження інформації про стан освітню систему або окремих її компонентів, інтерпретація зібраних фактів та прогнозування на їх підставі динаміки та основних тенденцій її розвитку та розробка науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі.

Призначення моніторингу – забезпечити всіх учасників освітнього процесу зворотним зв'язком, що дозволяє вносити послідовні зміни у хід реалізації освітньої програми з метою підвищення якості її результатів.

Система забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) передбачає здійснення таких процедур і заходів:

1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;

2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників університету та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;

4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;

6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;

9) інших процедур і заходів.

Якість вищої освіти - рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти.

Якість освітньої діяльності - рівень організації освітнього процесу в університеті, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

1.5. Центр підпорядковується безпосередньо ректору та проректору з науково-педагогічної роботи (першому проректору), звітує про свою роботу перед ректоратом та Вченою радою університету.

1.6. Свою роботу Центр здійснює від імені й за дорученням ректорату згідно щорічного плану, узгодженого з проректором з науково-педагогічної роботи (першим проректором) і затвердженого ректором університету.

1.7. Виконавчу діяльність Центру в межах повноважень і посадових обов'язків організовує її керівник, який призначається наказом ректора університету за поданням проректора з науково-педагогічної роботи (першого проректора) з числа науково-педагогічних працівників університету.

1.8. Центр співпрацює з державними органами управління, науковими та громадськими організаціями, що займаються питаннями акредитації, ліцензування, забезпечення та моніторингу якості освіти, прийому до вищих навчальних закладів, зі всіма структурними підрозділами університету.

1.9. Центр організовується, реорганізується і ліквідується наказом ректора університету.

II. Завдання та функції Центру:

2.1. Розробка науково-методичних засад моніторингу якості вищої освіти.

2.2. Підготовка комплексу методичного забезпечення з діагностики якості навчального процесу в університеті.

2.3. Розробка та впровадження нових технологій та методів моніторингу якості освіти в університеті.

2.4. Організація та проведення систематичного моніторингу якості освіти студентів університету та формування на цій основі рекомендацій щодо покращання організації навчального процесу.

2.5. Проведення систематичного ректорського контролю рівня знань та умінь студентів.

2.6. Моніторинг складання випускниками професійно-орієнтованих іспитів.

2.7. Розробка рекомендацій для підвищення якості освіти в університеті за результатами моніторингу державної підсумкової атестації випускників.

2.8. Розробка та організація заходів моніторингу якості підготовки фахівців.

2.9. Аналіз інформації з якості освіти, даних моніторингових досліджень.

2.10. Проведення моніторингових досліджень, включаючи соціологічні і психологічні дослідження мотивації студентів до навчання.

2.11. Розробка та проведення заходів щодо створення системи забезпечення якості освіти в університеті відповідно до вимог державних стандартів освіти, критеріїв національної та європейської систем акредитації та міжнародних процедур визнання освітніх програм.

2.12. Аналіз вітчизняних і зарубіжних науково-методичних напрацювань та досягнень щодо систем управління якістю освіти, нових технологій навчання.

2.13. Участь в організації та проведенні університетських, національних та міжнародних науково-методичних конференцій, симпозіумів, семінарів, нарад тощо за напрямами діяльності Центру.

2.14. Співробітництво з науково-дослідними інститутами, асоціаціями та іншими структурами, які здійснюють зовнішній контроль якості освіти.

2.15. Впровадження новітніх інформаційних технологій, спрямованих на забезпечення розвитку дистанційного навчання на різних етапах підготовки фахівців.

2.16. Здійснення організаційної та координаційної роботи щодо проведення процедур акредитації та ліцензування освітньої діяльності.

2.17. Проведення консультативної роботи з надання доступу, організації та методології роботи з освітньо-інформаційними ресурсами кафедрам, деканатам та окремим структурним підрозділам університету у рамках моніторингу та забезпечення якості вищої освіти.

III. Структура та чисельність Центру

3.1. Структура та чисельність Центру визначається і затверджується ректором за поданням проректора з науково-педагогічної роботи (першого проректора) університету з урахуванням завдань, поставлених перед Центром, їх специфіки.

3.2. До складу Центру входить її керівник та співробітники.

3.3. Зміни чисельності Центру затверджуються ректором за поданням проректора з науково-педагогічної роботи відповідно до виконуваних Центром функцій.

3.4. Розподіл функціональних обов'язків серед співробітників Центру здійснює його керівник відповідно до кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій.

IV. Норми якості освіти

4.1. При проведенні моніторингу застосовуються виявлені, загальновизнані й зафіксовані документально вимоги до якості освіти, що відповідають державним стандартам, а також потребам особистості та суспільства.

4.2. Норми якості розробляються стосовно кожного об'єкту у відповідності до існуючих стандартів і моделі якості. Норми якості в університеті можуть бути розроблені за дорученням ректора відповідними структурними підрозділами університету.

V. Джерела інформації

5.1. Основними джерелами оцінки організації факультетами навчальної, навчально-методичної, кадрової та іншої роботи щодо забезпечення якості освіти є:

- матеріали ліцензування та акредитації напрямів і спеціальностей;
- звіт університету (в цілому), звіти факультетів, кафедр;
- матеріали рейтингу кафедр університету;

- матеріали атестації науково-педагогічних кадрів;
- результати контрольних зрізів знань студентів;
- матеріали підсумкової атестації випускників, студентських олімпіад і конкурсів;
- доповіді, аналітичні записки, відгуки зовнішніх експертів, роботодавців тощо;
- матеріали соціально-психологічних та інших моніторингових досліджень.

VI. Права Центру

6.1. Вносити на розгляд ректора, проректора з науково-педагогічної роботи питання, що відносяться до компетенції діяльності Центру.

6.2. Звертатися із запитом до структурних підрозділів університету та отримувати ресурсне та інформаційне забезпечення, необхідне для виконання функцій Центру.

6.3. За дорученням ректора, проректора з науково-педагогічної роботи університету приймати участь в нарадах, семінарах з питань підвищення якості освіти, акредитації та ліцензування освітніх послуг.

6.4. За узгодженням із керівництвом університету залучати до проведення моніторингу співробітників інших структурних підрозділів, провідних фахівців з певної області знань, зовнішніх експертів.

6.5. Контролювати виконання наказів ректора, розпоряджень проректора з навчальної роботи з питань, що входять до завдань і функцій Центру.

6.6. При проведенні навчального та соціально-психологічного моніторингу відвідувати навчальні заняття, проводити анкетування, перевірку документації, усне опитування учасників навчального процесу, тестування якості знань, а також застосовувати інші види, що забезпечують цілі контролю.

VII. Відповідальність співробітників Центру

7.1. Відповідальність за якісне та своєчасне виконання завдань та функцій, що покладені цим Положенням на Центр, несе її керівник.

Керівник Центру:

- здійснює керівництво його діяльністю;
- представляє Центр у відносинах з іншими структурними підрозділами;
- забезпечує виконання Центром розпорядчих документів університету;
- проводить і затверджує розподіл обов'язків між співробітниками Центру.

7.2. Ступінь відповідальності співробітників Центру встановлюється посадовими інструкціями, функціональними обов'язками.